

VINERI 1 DECEMBRIE 2000 • ANUL III [L] NR. 48

FOAIA românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Copiii din Chitighaz în lumea poveștilor

Marile uniri ale românilor

ROMÂNIA ȘI-A ALES CONDUCĂTORII

CALENDAR ORTODOX

- 4 decembrie, luni – † Sf. Mare Mc. Varvara; Cuv. Ioan Damaschin
5 decembrie, marți – † Cuv. Sava cel Stințit; Sf. Mc. Anastasie
6 decembrie, miercuri – (†) Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei (Dezlegare la pește)
7 decembrie, joi – (†) Sf. Mc. Filofteia; Sf. Ambrozie, episcopul Milanului
8 decembrie, vineri – Cuv. Patapie și Sofronie, episcopul Ciprului
9 decembrie, sâmbătă – Zămisirea Sfintei Fecioare de către Sfânta Ana
10 decembrie, duminică – Sf. Mc. Mina, Ermoghen, Eugraf și Ghemel; Cuv. Toma Duminica a XXVII-a după Rusalii (Tămăduirea femeii gârbove)

AGENDĂ

4 decembrie

1987 – a murit, la Sibiu, filosoful *Constantin Noica*.

5 decembrie

1974 – moare, la București, scriitorul *Zaharia Stancu*. Poet, prozator, publicist și traducător, a fost autorul uneia dintre cele mai vaste opere din literatura română. S-a impus îndeosebi ca prozator, prin publicarea romanului „Descult”.

6 decembrie

– Sf. Ierarh Nicolae
1973 – s-a stins din viață, la Paris, scriitoarea *Martha Bibescu*.

7 decembrie

1863 – s-a născut compozitorul italian de operă *Pietro Mascagni*. Cea mai renumită operă: „Cavaleria rusticana”.

8 decembrie

1876 – se naște, la Ivești, scriitoarea *Hortensia Papadat-Bengescu*.

1921 – s-a născut, la Giula, *Teodor Misaroș*, vicar episcopal al Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. Teodor Misaroș ne-a lăsat o valoroasă lucrare: „Din istoria comunităților bisericești ortodoxe române din Ungaria”.

1997 – moare, la București, *Marin Sorescu*, poet, romancier, dramaturg, eseist.

9 decembrie

1846 – în Sala Mamolo din București are loc primul concert al lui *Franz Liszt* susținut pe meleaguri românești.

10 decembrie

1896 – a murit savantul suedez *Alfred Nobel*, fondatorul Premiului Nobel.

1934 – s-a născut actrița română *Leopoldina Bălănuță*.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Concurs de citire la școala din Chitighaz. În față: Odett Ollăcan, în spate: Henrieta Ollăcan (Foto: *Eva Iova*)

Conviețuire în Europa

Cu titlul de mai sus a avut loc la Universitatea Szent István din Gödöllő, în zilele de 17–18 noiembrie, o sesiune internațională pe tema minorităților. Conferința s-a organizat și s-a desfășurat sub patronajul lui *dr. Habsburg Otto*, președintele Uniunii Paneuropene. Motto-ul acestor două zile a fost: „Împreună, unul alături de altul, niciodată unul împotriva celuilalt.”

O temă generală, tratată în mai multe conferințe, a fost minoritatea, ca unitate culturală, și condițiile ei de adaptare la cultura majorității. Întregul program al celor două zile a fost interesant, mai ales că au participat și au ținut prelegeri reprezentanți renumiți, cercetători, politicieni, purtători de cuvânt ale minorităților din mai

multe țări europene: Franța, Portugalia, Austria, Italia, Bulgaria, Cehia etc.

În legătură cu românii, doamna *Luminița Drumea* (Academia de Științe din Chișinău, R. Moldova) a ținut o prelegere despre relațiile românilor cu minoritatea rusă din România, din Delta Dunării. Conferința a fost ilustrată și cu un film video, care a reflectat toleranța românilor față de cultura, religia, obiceiurile și modul de trai al rușilor din România.

În privința dansului popular, *dr. Felföldi László* a ținut o prelegere din mesajul căreia am aflat că în Europa se cultivă trei stiluri de dans, care în România se împletesc și se completează într-un fel unic. Și această conferință a fost ilustrată cu un film.

În prima seară s-a desfășurat o discuție la masa rotundă, la care au fost invitați liderii minorităților naționale din Ungaria. Românii au fost reprezentați de *Ioan Tanasi*, vicepreședintele Autoguvernației pe Țară a Românilor din Ungaria, care a vorbit despre planurile și situația românilor din Ungaria.

În ambele seri, programul s-a încheiat cu o cină comună, urmată de lungi și interesante discuții de toate genurile. Într-o sală alăturată, cei invitați se puteau distra pe muzică asigurată de formația de muzică populară *Bekecs* din Budapesta.

Sesiunea de conferințe a fost organizată de Institutul Maghiar de Culturalizare, din cadrul Ministerului Patrimoniului Național. *Gheorghe Berényi*

Vedere ilustrată din Apateu

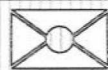
După pliantul pe care vi l-am prezentat săptămîna trecută despre comuna Apateu, acum avem bucuria să vă informăm că apatenii au realizat și o vedere ilustrată, care prezintă cele mai importante clădiri și monumente din satele bihorean. Fotografiiile au fost realizate de domnul *Vmirjanci József*, colaborator și la Foaia românească. Cheltuielile de tipar au fost acoperite din sume obținute prin concurs, dar a contribuit și autogovernarea locală. Vederile pot fi cumpărate la poșta și la magazinele din Apateu. *v.*

Turneul

cu concerte de colinde
al Corului „Pro musica”

Corul mixt românesc giulan va concerta la 8 decembrie, la Giula, la „Ziua Naționalității din județul Bichiș”. În 16 decembrie va participa la vecernia de duminică din biserica ortodoxă din Cenadul Unguresc, unde va prezenta un concert de colinde. Cu două zile mai tîrziu, la 18 decembrie, la Apateu se va organiza „Ziua colindelor”, la care este invitat să ia parte și corul „Pro musica”. La 22 decembrie, la Muzeul „Țării Crișurilor” din Oradea se va vernisa o expoziție din lucrările a cinci artiști plastici români din Ungaria. La acest vernisaj, corul mixt românesc din Giula va prezenta iarăși un frumos concert de colinde. *Șt. O.*

Poșta redacției

Zilele trecute ne-a sunat la telefon Vasile Covaci, un român din Budapesta, care de cîțiva ani s-a mutat din România în capitala Ungariei. Domnia sa participă la slujbele ortodoxe din capela română din Budapesta, și acolo a făcut rost de Calendarul românesc 2000. După ce l-a citit din fir în păr, în ultima pagină a aflat că la Giula apare și un săptămînal românesc. Pentru că, din păcate, în calendar nu a apărut nici adresa și nici numerele de telefon ale redacției, domnul Covaci a trebuit să facă eforturi pînă cînd a găsit pe cineva, care i-a putut da numărul nostru telefon. Foarte bucuros că în sfîrșit a dat de noi, adică de redacția Foii românești, și-a manifestat dorința să se aboneze la săptămînalul românilor din Ungaria. Ne-a mărturisit că este convins că foarte mulți români, veniți din România, s-ar bucura să citească revista Foaia românească, pentru că cei mai mulți țin la limba lor maternă.

Redacția Foii românești, și pe această cale, le mulțumește acelor necunoscuți, care fac reclamă pentru singura revistă a românilor din Ungaria, care consideră că Foaia merită să fie citită de cît mai mulți români din țara noastră.

Eva Iova red. șef

De Ziua Națională a României

Marile uniri ale românilor

De-a lungul istoriei sale, românimea a parcurs o cale lungă și sinuoasă de la nașterea ei în popor de sine stătător, în națiune culturală și politică, pînă la formarea primelor formațiuni statale și, în sfîrșit, pînă la întemeierea statului național unitar, independent, formulat ideal prin anii 1840 și realizat la sfîrșitul primului război mondial. De la apariția lui, la sud și nord de Dunăre, în primele secole de după Christos și pînă la profilarea entității sale și a apariției pe scena istoriei, — ca o forță politică capabilă nu numai de a-și modela propriile destine și a influența întrucîtva virtele evenimentelor istorice care-l înconjurau, determinate, îndeosebi, de marile puteri (habsburgice, ruse, turcești) de care a depins într-o bună parte a devenirii sale, — poporul român a avut aproape un mileniu pentru a-și forma unitatea de cuget și suflet, temelia și condiția primordială a unității politice. Caracterul contradictoriu și anevoios al acestui lung proces se explică prin contextul politic și social extrem de vitreg al românilor, fapt remarcat și comentat cu febrilitate de către reprezentanții poporului trezit la conștiință națională. Mihai Eminescu, de pildă, pe cînd era student la Viena spunea, la un moment dat, cu oarecare semnă-

re: „Nu există poporul român, ci numai puțința de-al închea”.

Dacă primele secole sînt nebuloase, iar procesul etnogenezei românilor

ranitate otomană. Totuși, proclamția de la 23 decembrie 1861 a lui Al. I. Cuza constituie momentul cel mai înălțător al istoriei neamului românesc:

românilor din Bucovina, care au fost desprinși din Moldova și anexați, în 1774, Imperiului Habsburgic, precum și celor peste un milion de

brie 1918 se adună (implicit reprezentanții românilor din Ungaria de azi) la Alba Iulia pentru a proclama unirea tuturor românilor într-un stat național unitar și inalienabil, — de fapt unirea cu România, consfințită prin Tratatul de la Trianon —, erau convingși de justetea și avantajele actului pe care îl desăvîrșeau. Numai că dreptul la autodeterminare al popoarelor nu a fost nici respectat și, uneori, nici realizabil în cadrul statelor naționale înjghebate la masa tratatelor. În baza Pactului Molotov-Ribbentrop, Bucovina și Basarabia au fost răpite de ruși în 1939, iar Transilvania de Nord după semnarea (și de partea română) a Dictatului de la Viena (1940). În același an România mai pierde și sudul Dobrogei — în total

continuă să rămînă pentru istorici un subiect controversat, întemeierea, în secolul al XIV-lea, a celor două state românești independente (Țara Românească și Moldova) prin suprimarea dominației Regatului Ungar și unirea unor formațiuni politice existente (cnezate, voievoodate etc.), deschide perspectiva formării unui singur stat românesc la sud și la est de Carpați. Acest fapt s-a împlinit însă numai cu cinci secole în urmă, la 24 ianuarie 1859, cînd, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, se formează pentru întia oară un stat român unitar. Acesta a fost recunoscut, în ciuda obiecțiilor ridicate de Turcia și Austria, de marile puteri în 1861, fiind lăsat însă sub suze-

nașterea națiunii politice române.

Din 1862, numele Principatelor Române Unite devine „România”. Statul român modern își cucerește independența, sub conducerea prințului german Carol de Hohenzollern-Sigmaringen (1839–1914), adus în țară după abdicarea lui Cuza (1866), în urma războiului ruso-turc din 1877–1878. Astfel s-au rupt definitiv legăturile juridice pe care românii le aveau timp de patru secole cu Imperiul Otoman, iar România s-a proclamat ca regat, Carol devenind rege, la 26 martie 1881.

Formarea statului român și cucerirea suveranității statale permite intelectualității române să își îndrepte

moldoveni români din Basarabia, provincie răpită de Rusia, în 1812. Istoria românilor stă, de la această dată, sub semnul desăvîrșirii unității culturale și politice a națiunii.

Actul Marii Uniri, merit să îndeplinească idealul formulat odată cu trezirea la conștiință națională, a avut loc la sfîrșitul primului război mondial, care aduce prăbușirea a două mari imperii: Austro-Ungaria și Rusia țaristă, care de-a lungul istoriei au constituit un impediment pentru neamul românesc. Momentul istoric era așadar prielnic pentru realizarea idealului (nu lipsit de anumite iluzii) al românilor împrăștiati în țările și imperiile vecine, în care trăiau sub dominație străină cei din Transilvania și Bucovina ducînd-o mai bine din punct de vedere social, restul cam la fel cu cei din regatul românesc. Ideea națională învinge, iar cei care la 1 decem-

o treime din suprafață și populație. După cel de-al doilea război mondial, Transilvania de Nord este retrocedată, nu însă și Bucovina de nord și Basarabia.

Iată un succint bilanț al biruințelor și pierderilor naționale. Azi România trăiește, ca de atîtea ori în istoria ei zbuciumată, momente incerte. Aproape 50% din populație se confruntă cu sărăcia și cu grija zilei de mîine. Caducitatea clasei politice o tîrse într-o infundătură din care nu va fi ușor de ieșit cu fruntea ridicată. Nu ne rămîne decît nădejdea într-un deznodămînt pașnic și solidarizarea cu cei care suferă. Se pare că a sosit momentul dezmeticii...

Gh. Petrușan

Rezoluțiunea
Adunării Naționale de la Alba-Iulia

1. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii în Alba-Iulia, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
2. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
3. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
4. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
5. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
6. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
7. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
8. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
9. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.
10. Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, reunită pe baza vîrstei nașterii, proclamă unirea tuturor românilor în România Mare, pe baza vîrstei nașterii, în ziua de 1 decembrie 1918.

Dr. Constantin Dăneș
Președinte al Adunării Naționale

Dr. Constantin Dăneș
Președinte al Adunării Naționale

Cenacul „Familia”

Abia la o săptămână după ampla sesiune științifică SIMPOZION, la sediul din Giula al Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria s-a organizat o altă acțiune culturală, un cenacul literar, închinat revistei „Familia” din Oradea. Motivarea nu pretinde explicații, având în vedere marea importanță pe care această revistă, fondată de Iosif Vulcan în 1865, la Budapesta, a avut-o și o mai are până azi pentru românii din Ungaria.

Cenacul din seara de 24 noiembrie a cîștigat în competență, dincolo de tematică, prin oaspeții invitați: eseistul *Aurel Chiriac*, directorul Muzeului „Tării Crișurilor” din Oradea, poetul *Ioan Moldovan*, redactor șef al revistei și graficianul *Aurel Roșu*, din graficile computerizate ale căruia publicul putea vedea și o mică expoziție.

Cenacul moderat de *Ștefan Oroian* a decurs conform unui scenariu atractiv. Mai întâi, redactorul șef a făcut un scurt istoric al revistei, conturînd

du-i etapele, sferile de creație, trasîndu-i reperele de preocupare. În acest context, auditoriul putea afla modificările care s-au produs în formă și conținut de la debutul budapestan pînă în condițiile apariției orădene ale revistei și pînă la circumstan-

din Oradea s-au prezentat reciproc, dar dincolo de un sec curriculum, am primit imaginea atractivă, simpatice a trei oameni de cultură cu vederi largi, europene, prin care se îmbină dragostea de artă cu un profund angajament.

Ultima parte a întîlnirii

tele actuale de apariție. În continuare, directorul muzeului a vorbit despre activitatea lui Aurel Roșu, descendent dintr-o veche familie de intelectuali de prestigiu, care prin preocupările sale artistice abordează tehnici și stiluri variate, toate într-o manieră individuală originală.

De fapt, cei trei oaspeți

a fost, de fapt, o „oră de lectură”, în care Ioan Moldovan și-a prezentat creația artistică. Ca reprezentant al generației optzeci, poetul a și explicat specificul acestei definiții colective, delimitînd-o de alte curente literare.

Dincolo de informații și delectare, cei trei oameni de cultură din Oradea au oferit răspunsuri la o serie de întrebări puse în cadrul, dar mai ales după terminarea cenacului, care s-a încheiat prin discuții libere, care s-au dovedit adevărate discuții prietenești.

Expoziția lui Aurel Roșu poate fi vizionată pînă la mijlocul lunii decembrie în aula Uniunii Culturale.

E. Illyés

Se pregătește revista proprie a AȚRU

Vinerea trecută, la 24 noiembrie, la Otlaca-Pustă s-a întrunit Prezidiul AȚRU. La început, președintele *Traian Cresta* i-a informat pe membrii forului decisiv despre cîteva probleme, evenimente actuale din viața reprezentanței pe țară. Astfel, cei întruniți au putut afla despre propunerile conducerii AȚRU cu privire la persoanele care ar putea îndeplini funcția de consul onorific al României la Giula. Pentru această funcție s-au înaintat două nume: *Teodor Oros* din Bichișciaba și *Traian Cresta*.

Președintele a vorbit în continuare despre poziția luată cu ceva mai devreme de Cabinetul Prezidențial, în legătură cu demiterea lui *Dancsev Toso*. Cabinetul, acest forum compus din președinte, vicepreședinti și președinții comisiilor de specialitate, a refuzat ca în problema schimbării șefului Oficiului pentru Minorități să se ia poziție contrară voinței Ministerului Justiției și contrară Guvernului. Membrii Prezidiului au împărtășit opinia Cabinetului, considerînd că problema celor 13 milioane de forinți este mult mai importantă pentru românii din Ungaria decît soarta șefului Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice. Deși au fost și alte păreri (de ex. *Maria Berényi*), conform cărora în dosul acestei chestiuni se

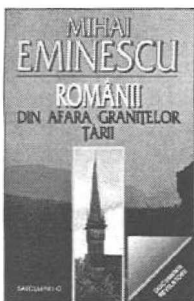
ascunde un fenomen la care românii din Ungaria ar trebui să reacționeze. În continuarea ședinței, *Gheorghe Gros* a vorbit despre faza de lucru în care se află cele două numere de probă ale revistei Autoguvernării pe Țară. Vicepreședintele AȚRU a informat că s-a găsit formatul cel mai potrivit pentru noua publicație și vor fi asigurate și condițiile tehnice. Cele două numere vor apărea la începutul și sfîrșitul lunii decembrie. La o întrebare care a pretins alte amănunte cu privire la persoanele și condițiile financiare prin care se realizează revista, șeful Oficiului a răspuns foarte subtil. *Tiberiu Iuhas*, șeful Oficiului AȚRU a menționat că nu vrea să numească persoanele angajate în munca de pregătire, iar în legătură cu revista a declarat că deocamdată aceasta nu are un titlu definitiv.

La sfîrșitul întrunirii au fost alese persoanele care vor fi distinse cu premiul „Pentru românii din Ungaria”. Prezidiul a decis în favoarea lui *Mihai Ardelean* din Micherechi și a Corului de femei din Bătaonia (9-9 voturi). Pentru premiul Autoguvernării pe Țară au mai fost desemnați *Ioan Berényi* (postumus), *Gheorghe Dulău* (Micherechi), *Kindó Györgyné* (Bedeu), *Szörnyő Sándorné* (Jaca) și *Ion Budai* (Giula). **Boca**

O întîlnire a elitei culturale la Budapesta

Centrul Cultural al României la Budapesta organizează în seara zilei de 4 decembrie a.c., cu începere de la ora 18.00, o întîlnire în cadrul căreia va fi prezentată versiunea ungurească a volumelor lui *Andrei Pieșu* (traducător: *Horváth Andor*) „Limba pășărilor” și „Jumalul de la Tescani”. Cele două volume vor fi prezentate de către *Csordás Gábor*, directorul Editurii Jelenkor, respectiv de către *Visky András*, directorul Editurii Koinónia. În cadrul seratei literare, scriitorii *Mircea Cărtărescu* și *Esterházy Péter* vor citi cîte un fragment din lucrările prezentate. - va -

Cartea își caută cititorul

Departamentul pentru Relațiile cu Românii de peste Hotare a făcut recent o donație de cărți pentru Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria. În acest stoc de cărți am primit mai multe exemplare din volumul lui *Mihai Eminescu: Românii din afara granițelor țării*. Poetul nostru național *Mihai Eminescu* a fost preocupat intens, în articolele sale politice și culturale, de soarta conaționalilor rămași, prin deznaționalizare, în arealuri insulare, în afara granițelor actuale ale țării.

Primii zece cititori, care își vor semnala dorința de a avea în biblioteca lor personală această carte a lui Eminescu, vor primi din partea redacției noastre această carte pe gratis. Nu aveți altceva de făcut decît să trimiteți pe adresa Foi românești (5700 Giula, str. Gh. Doja nr. 8.) acest talon completat.

Numele și prenumele:.....

Adresa:.....

Da, aș vrea să primesc un exemplar din cartea lui *Mihai Eminescu: Românii din afara granițelor țării*.

Am citit în... *Cotidianul*

Petrică și lupul, variantă ardelenescă

Mi-a ajuns recent sub ochi un fax prin care un român din America, un mare român din marea Americă, un anume *Traian Golea*, îi cere lui *Paul Florea*, președintele Curții Supreme de Justiție, să nu permită UDMR-ului să participe la alegeri. Scrisoarea către *Paul Florea* trece în revistă istoria ultimelor decenii, îmbrăcînd în cuvinte „geniale” națiunea maghiară, între care „hortistă” și „șovină”. Ei, nimic nou sub soare, am fi tentați să spunem la prima vedere. Dar, mă întorc și zic: bine, dar această scrisoare vine din America, din țara cea mai democratică. De ce diaspora noastră ne ține de

parte de valoarea reală a democrației, de drepturile omului, de emancipare, dacă tot a ajuns să trăiască acolo unde lucrurile nu sînt atît de proaste ca la noi? De ce vin peste noi mesaje care ne fac mai brutali, mai neevoluați, mai nedemocrați decît sîntem de fapt noi, românii?

În drumul început spre Europa abia ne dezbărăm încet încet de toate relele, inclusiv de abuzul de cuvinte urîte la adresa unei națiuni sau a alteia, abia învățăm să ne respectăm reciproc și, zîng, vine peste noi un trăsnet din South Florida: huo maghiarii! Nu cred nici în buna credință a aces-

tor demersuri, nici în eficacitatea lor. E foarte limpede că ele au doar un efect negativ asupra noastră, asupra celor care urmăresc progresele noastre de democratizare. Ce vrem de fapt? Nu vrem în Europa, nu vrem să fim în rîndul națiunilor democratice? De ce ar trebui să operăm cu astfel de tactici dacă nu pentru a sta pe loc, sau, dimpotrivă, pentru a ne îndrepta spre Doamne ferește unde? E timpul pentru noi, toți românii, de pretutindeni, să ne întoarcem la ceea ce sîntem de fapt: buni, sinceri, toleranți, dar mai ales, inteligenți.

(C.Z.)

România și-a ales conducătorii cu care dorește să pășească în noul mileniu

Pe loc de frunte: Iliescu și Tudor, PDSR și PRM

În ultima duminică din luna noiembrie a anului 2000, alegătorii români au scos câștigătoare două formațiuni politice și două persoane. La încheierea actualei ediții a săptămânalului *Foaia românească* nu dispunem încă de rezultatele finale ale alegerilor electorale și prezidențiale din România, dar este cert că pe primul loc a ieșit **Ion Iliescu** și **Partidul Democrației Sociale din România (PDSR)**, secondat de **Corneliu Vadim Tudor** și **Partidul România Mare (PRM)**. Spre marea surprindere a tuturor, C. V. Tudor și PRM a reușit performanța de a cucerii Timișoara, oraș considerat simbol al revoluției din 1989, al valorilor democrației occidentale. C. V. Tudor a câștigat simpatia tinerilor între 18 și 44 de ani, în timp ce I. Iliescu este preferat de femeile peste 45 de ani, provenind din mediul rural.

Victoria PDSR era prevestită. Partidul care a mai fost la putere în primii șase ani de după 1990, era de așteptat să obțină o majoritate absolută în Parlament și Senat, rezultat ce ar fi permis pentru PDSR o guvernare monocoloră. Această victorie însă n-a suris pedeseriștilor. Adevărata surpriză a alegerilor românești a constituit-o totuși performanța Partidului România Mare și al conducătorul său, C. V. Tudor.

Au rămas doi candidați pentru președinție

Nici chiar cei mai sceptici analiști n-ar fi crezut că Tudor va obține singur mai multe voturi decât cei patru candidați pentru președinție ai partidelor din actuala (fosta) coalitie de guvern. Iar I. Iliescu, fostul șef al statului se pregătește acum pentru confruntarea finală cu C. V. Tudor din miezul lui decembrie 2000. România are de ales dintre rău și mai puțin rău - comentează mulți observatori rezultatele alegerilor. Aceste rezultate arată însă că cei doi candidați rămași în picioare pentru a doua rundă a alegerilor prezidențiale au obținut împreună marea majoritate a voturilor alegătorilor României anulul 2000. Cei care consideră că acum nici nu mai au pe cine să aleagă de președinte al României, învinovățesc pe cei din coalitia actuală, care - după ei - i-au furat lui Teodor Stolojan șansa, pentru că nu s-au înțeles într-un singur candidat, care ar fi putut fi T. Stolojan, tehnocrat, și el la rândul său premier de guvern mai devreme, actualmente candidatul *Partidului Național Liberal (PNL)*. Pe noi ne mai surprinde și rezultatul destul de slăbuț al lui Teodor

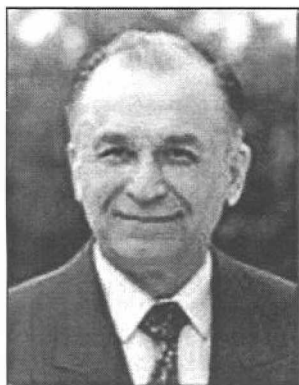
Meleșcanu, arădean de origine, fost ministru de externe al României în prima etapă a guvernării lui Iliescu și Petre Roman, președintele *Partidului Democrat (PD)*. Redăm mai jos rezultatele de ultima oră, disponibile Redacției *Foaia românească*.

Nr. Candidat	%
1 Ion Iliescu	36,9
2 C. V. Tudor	27,3
3 Teodor Stolojan	13,0
4 Mugur Isărescu	10,5
5 Frunda György	5,7
6 Petre Roman	2,7
7 Teodor Meleșcanu	1,9

Dat fiind că nici unul dintre candidați n-a obținut majoritatea absolută, primii doi de pe listă pot concura din nou peste o săptămână. Între Iliescu și Tudor există o diferență de mai puțin de 10 procente, dar tot atunci o mare diferență a stării sociale a susținătorilor lor.

C. V. Tudor domină Banatul, dar e preferat și la București

Conducătorul, liderul PRM a câștigat simpatia tinerilor între 18 și 44 de ani, în timp ce președintele PDSR este preferat de femeile peste 45 de ani, provenind din mediul rural. Ion Iliescu a fost votat în majoritate de femei (38%) cu vârsta peste 45 de ani, locuind, în special, la sate (48%). Liderul PDSR a primit cele mai multe voturi din zona *Munteniei* (46%), urmată de *Moldova* (44%). C. V. Tudor a fost votat în special de bărbați (32%). Cea mai mare parte a alegătorilor lui provin din mediul orășenesc, în special din orașele mici și mijlocii (31%). Președintele PRM a obținut foarte multe voturi

Ion Iliescu

în zona *Transilvaniei* (27%) și în *București* (26%). Nivelul de educație al acestora este echivalentul treptei I sau al școlii profesionale.

Potrivit lui C. V. Tudor, Iliescu este „un om terminat politic”. A apreciat că îl va învinge, întrucât o parte din electoratul PDSR îl va vota pentru că este mai tânăr decât Iliescu. Președintele PRM a declarat că în turul doi „îl va face knock-out” pe adversarul său.

Ion Iliescu, în prima sa cuvântare de după încheierea umelor, aflând rezultatele de sondaj *exit poll* a comunicat următoarele: „Nici eu, nici PDSR nu vom accepta nici un fel de derapaj de la cursul ireversibil spre democrație și spre afirmarea instituțiilor statului de drept, spre consolidarea drepturilor și libertăților cetățenești.” În ceea ce îl privește pe încă actualii guvernanți, Iliescu le-a dat o veste bună și una rea. Vestea bună este că liderul PDSR a declarat: „Acum nu avem timp pentru răfuiele sau răzbunări”, iar vestea rea este că le-a transmis: „Avem la îndemână mecanismele constituționale și legale prin care cei vinovați de dezastrul țării să fie obligați să dea socoteala în fața oamenilor și a Justiției.” Totodată Iliescu a făcut un apel către actualii guvernanți pentru un transfer civilizat al puterii, fără tensiuni și fără conflicte, „așa cum am reușit în 1996”, le-a reamintit șeful PDSR de timpul când tocmai el a fost nevoit să părăsească - temporar - puterea.

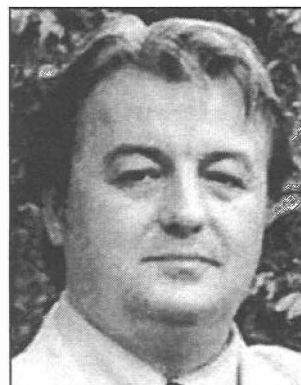
Mugur Isărescu, aflat încă la cîrma guvernului schimbat acum de alegători a apreciat în urma anunțării rezultatelor electorale că nu vede deloc optimist viitorul României în următorii patru ani, dar a mai adăugat: „Să nu ne speriem încă. Curaj găina, că te tai...”

În Parlament și în Senat

Forța guvernatoare dintre 1996-2000, coalitia condusă de *Convenția Democrată Română (CDR)* și țărăniștii creștini democrați nici nu mai intră în Senat și Parlament. Nu au atins nici baremul (care în cazul partidelor este 5%, iar la alianțe electorale 10%) din totalul voturilor exprimate pe țară. Restricția intrată în vigoare pentru prima dată la aceste alegeri a fost legiferată în timpul când au guvernat tocmai ei. Senatul și Parlamentul României este compus în prezent doar din 5 partide. Rezultatele din tabelul de mai jos le-am adunat imediat după încheierea umelor.

Camera:	PDSR	PRM	PNL	PD	UDMR
Senatului	39,2	22,5	9,6	7,6	6,7
Deputaților	38,8	22,2	9,6	7,6	6,7

Partidul revenit la putere, PDSR a început să-și facă deja planurile privind viitorul guvern. Ion Iliescu a ținut să precizeze că partidul său nu va face nici un fel de coalitie cu PRM. La sediul Partidului România Mare, duminica seara a fost sărbătoare mare. C. V. Tudor, alături de Mitzura Arghezi, fiica marelui poet, a spus că o alianță de guvernare PDSR-PRM este posibilă și va fi făcută dacă populația o va pretinde. Vadim a mai declarat că Iliescu a primit „ordin din străinătate” să nu facă o alianță cu PRM. Adrian Năstase (PDSR) a precizat că partidul său nu va accepta în nici un caz un prim-ministru dintr-un alt partid, punând capăt speculațiilor conform cărora PNL ar îndemna susținătorii săi să voteze în turul doi pentru Iliescu, dacă Teodor Stolojan ar fi denumit premier de guvern. La PDSR se mai gîndesc și la o guvernare în minoritate, asumindu-și singur guvernarea, avînd în vedere o opoziție divizată, compusa din partide extrem de diferite: PNL, PD, PRM, UDMR. Valeriu Stoica (PNL), ministrul justiției a

Corneliu Vadim Tudor

confirmat că „am putea participa la guvernare, dar în cadrul unui guvern de largă concentrare, care să cuprindă alături de PDSR, pe UDMR și pe PD”. Președintele Uniunii Democratice a Maghiarilor din

România (UDMR), Markó Béla a condiționat participarea UDMR la guvernare cu înființarea universității în limba maghiară, descentralizarea locală și rezolvarea problemei proprietății.

În situația actuală, formarea următorului guvern nu va fi un lucru ușor. PNL a condiționat participarea la viitoarea guvernare cu integrarea atît a PD-ului, cît și a UDMR-ului. Asta ar duce iarăși, după unii, la discuții gratuite, infinite între partenerii de coalitie, cum s-a întîmplat și în timpul guvernării anterioare, iar PRM rămas singur în opoziție ar crește timp de patru ani și mai mare, odată cu nemulțumirea populației față de partidele aflate la guvernare. De aceea, susțin unii, PDSR ar putea decide să guverneze singur, fără aliați, bazîndu-se și pe faptul că viitoarea opoziție ar fi divizată și astfel ar putea obține sprijin cînd de la unul, cînd de la altul. Pedeseriștii mai contează, după unii, și pe sprijinul Comunității Europene domice să estompeze influența tot mai mare a Partidului România Mare.

Pagina a fost realizată de
Șt. Frățean

La încheierea ediției noastre, Biroul Electoral Central l-a însărcinat pe Adrian Năstase cu formarea noului guvern. Între timp, s-ar putea ca PDSR să formeze un guvern minoritar, fără includerea forțelor democratice PNL, UDMR, PD. Marți după-masă, odată cu încheierea ediției, s-a convocat conducerea Partidului Național Liberal, care, după toate probabilitățile, la propunerea primvicepreședintelui Valeriu Stoica se va declara în sensul că PNL să rămînă în opoziție.

Persecuția creștinilor

Directorul organizației Vocea Martirilor, Tom White spune că raportul Departamentului de Stat al Statelor Unite în care se arată că 13 persoane au fost închise pentru credința lor fără acu-

zație, subestimează adevărul număr. El spune că sunt sute de creștini de pe întreg teritoriul țării despre care se crede că sunt în închisori. „Creștinii vietnamezi sunt încă persecutați în toată țara,

deși libertatea religioasă este garantată de Constituție.” White a citat cazul unei femei eliberate din închisoare după 11 luni de detenție, pentru o pretinsă împotrivire unui polițist. De fapt, ea fusese arestată de polițiști, care au pătruns în casa ei fără un mandat, în timp ce se pregătea să conducă o seară de rugăciune, revoltându-se când a fost scoasă din casă cu cătușele la mâini.

Intr-o vizită recentă la Thu Thiem, White s-a întâlnit cu membrii unei biserici distruse datorită faptului că nu aveau autorizație de construcție. „Ziua următoare, credincioșii îndrăzneți au înălțat o cruce deasupra dărâmurilor și au început să-L laude pe Dumnezeu prin cântări și rugăciune”, a mai spus el.

Povestea mamelor din America

Patru femei care au supraviețuit tentativei de avort a mamelor lor își spun povestea vieții. Cartea în limba spaniolă intitulată „Am supraviețuit avortului” e scrisă de Alejandro Bermudez, director al Agenției Catolice de Informare pentru America Latină. Cartea povestește experiențele prin care au trecut americancele Gianna Jessen, Sarah Smith, Audrey Frank și Bridget Hooker.

Mama Giannei Jessen, dorind să avorteze, a fost injectată cu o substanță acidă

care trebuia să omoare fătul prin arsuri, relatează agenția de știri Zenit. Dar în loc să nască un copil mort, aceasta a născut o fetiță vie, care avea multiple arsuri. Fiindu-i milă de ea, asistenta a dus-o la un spital din apropiere.

Mama Sarei Smith a făcut același lucru, dar n-a știut că în pânțe avea doi copii. Procedura l-a ucis pe băiat, dar n-a putut-o ucide și pe fată, care astăzi are 30 de ani.

Mama lui Bridget Hooker a încercat de cinci ori s-o

avorteze, înainte ca avortul să fie legiferat, cu o injecție cu hormoni. Credința sa a ajutat-o să se împace cu mama ei.

Aceste întâmplări sunt menite să aducă speranță și mângâiere. „Mărturiile lor nu conțin nici o umbră de resentiment, amărăciune sau rea voință împotriva cuiva. Dimpotrivă sunt o pledoarie pentru pace, reconciliere, perseverență și bucuria de a trăi”, a spus Alex Rosal, directorul editurii care a publicat cartea.

Mesajul lui Cristos în Africa

Un număr record de 1,6 milioane de persoane s-au adunat într-o zonă de 30 de hectare în Lagos, Nigeria, pe 12 noiembrie pentru a-l asculta pe evangelistul penticostal Reinhard Bonnke. Serviciul de duminică seara a fost, probabil, cel mai mare eveniment evanghelic al tuturor timpurilor, care nu a inclus sateliți sau tehnologie de Internet, se arată în rapoartele de știri. Evanghelizarea, ce s-a desfășurat pe o perioadă de 6 zile, a adunat un număr de 6 milioane de persoane, transmite

organizația lui Bonnke, „Cristos pentru toate națiunile”.

Bisericile din Lagos au anticipat rezultate foarte bune în urma evenimentului. Astfel că în timpul întâlnirilor, sute de mii de persoane și-au mărturisit credința în Cristos. Peste 200.000 de consilieri au lucrat în fiecare seară, împărțind materiale despre ucenicie și luând nume și adrese din partea participanților. Aproximativ 2000 de biserici au lucrat împreună pentru a găzdui acest eveniment.

Nigeria a fost o națiune dificilă pentru evangelistul german, care spune că aducerea mesajului lui Cristos în Africa este lucrarea la care l-a chemat Dumnezeu. Un eveniment similar organizat în 1991 în statul musulman Kano a degenerat în revolte, ducând la interdicția de a mai intra în țară, impusă de guvern.

Președintele nigerian Olusegun Obasanjo, care este creștin, l-a invitat pe Bonnke să se reîntoarcă în țară. Anul acesta a predicat în cadrul a două evenimente evanghelice, urmând să mai predice și în altele, iar în decembrie va predica în provincia Enugu.

Principiul organizării în viața lui Neemia

„Organizarea este aranjarea eficientă și eficientă a personalului, materialelor, facilităților și finanțelor pentru împlinirea scopului sau misiunii grupului.”

Înțelegem, că pentru reușita unui lucru e nevoie să se împletească voința cu acțiunea, deciziei să-i urmeze faptele concrete și măsurate.

Neemia este un om al acțiunii. Îndată ce primește undă verde din partea împăratului pentru planul său, Neemia începe să gândească și să cântărească toate elementele disponibile pentru reușita lucrării la care se angajează. Îl vedem cum negociază pentru materiale, se îngrijește de libera trecere, face planuri din timp, mobilizează o mare forță de muncă și împarte un proiect amplu de munci publice în unități de munci realizabile.

E necesar însă să observăm că Neemia înainte de a trece la munca efectivă își pune deoparte un timp pentru a cerceta el însuși realitatea din Ierusalim: »M-am sculat noaptea cu câțiva oameni uitându-mă cu băgare de seamă la zidurile dărâmate ale Ierusalimului și la porțile lui arse de foc« (Neemia 2:12-13). Când a avut toate detaliile, abia atunci Neemia și-a făcut planurile finale. Înțelegem aici tactica logică pe care Neemia o folosește pentru a fi eficient în muncă. Neemia era conștient că lucrarea la care se angajase presupunea multe impedimente și neajunsuri. Dar însăși inițiativa lui de a analiza bine situația, de a cântări bine dificultățile, cât și elementele disponibile aveau să-i confere o notă de siguranță în misune.

Un alt aspect asupra căruia Neemia se concentrează este elementul uman și dovedește abilități extraordinare în abordarea problemelor legate de oameni. Experiența de la palat l-a învățat cum gândesc și cum reacționează oamenii. Când se întâlnește cu dregătorii, cu preoții și cu evreii din Ierusalim, discută cu ei cu multă înțelepciune și cinstindu-L pe Dumnezeu: „Le-am zis atunci: »Vedeți starea nenorocită în care suntem! Ierusalimul este dărâmat și porțile sunt arse de foc. Veniți să zidim iarăși Ierusalimul și să nu fim de Ocară!« Și le-am istorisit cum mâna cea bună a Dumnezeului meu fusese peste mine și ce cuvinte îmi spusese Împăratul» (Neemia 2:17-18). Din cuvintele lui Neemia se desprinde un sentiment pătrunzător de identificare, o recunoaștere a stării jalnice a Ierusalimului, un apel la acțiune specifică și o mărturisire personală. Tonul lui Neemia este pozitiv, motivator, astfel încât oamenii s-au întărit în această hotărâre bună. De asemenea, Neemia este realist, el nu evită grozăvia prezentului, dar are înțelepciunea de a-i orienta pe oameni spre împlinirea viitorului. El este un vizionar care nu vede numai ce este, ci și ceea ce poate să fie.

Ce putem învăța din spiritul organizatoric al lui Neemia? Înțelepciunea de a calcula riscurile și resursele, abilitatea de a comunica și de a motiva oamenii, curajul de a merge înainte în ciuda tuturor dificultăților, toate acestea s-au oglindit în acțiunea lui Neemia și trebuie să se regăsească în viața unui adevărat lider.

Pastor Daniel Burtic

¹ John M. Delton, *Introducere în lucrarea cu tineretul*, Organizația Tineretului Creștin Baptist din România, 1997, pag. 181

Programul de duminică al bisericilor baptiste

Cenadul Unguresc
ora 9.30 și 14.00 – serviciu divin

Chitighaz
ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 15.00 – serviciu divin

Micherechi
ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 17.00 – serviciu divin

Din învățăturile Sfântului Serafim de Sarov

Nu se cade să discute cineva teme duhovnicești cu oameni pe care nu-i interesează... Misiunea creștină poate face mai mult rău decât bine, când se face necugetat și de către oricine.

Misiunea creștină care se face cu rugăciune, cu zel interior și cu exemplul vieții personale este singura care, într-adevăr, are valoare.

Dobîndește-ți pacea lăuntrică și mii de oameni își vor găsi mîntuirea în jurul tău.

Dacă ai ști, bucuria mea, ce fericire îl așteaptă în cer pe sufletul dreptului, ai răbda și tu, cu recunoștință, încercări, prigoane și calomnii.

Rugăciunea, postul, privegherea, asceza și orice faptă creștină, oricît ar fi de bune în sine, nu pot să devină scop al vieții creștine, cu toate că sînt necesare pentru realizarea scopului. Nu poate deci mijlocul să devină scop. Adevăratul scop al vieții creștine este dobîndirea Sfîntului Duh.

Cei care au hotărît sincer să slujească pe Domnul, trebuie să exerseze în a păstra amintirea lui Dumnezeu în minte și rugăciunea neînteruptă a lui Iisus Hristos în inimă, repetînd lăuntric: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Prea Sfintei Maicii Tale, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Dacă vrei să-ți pierzi pacea sufletească, stai de vorbă cu cineva care are concepții diferite.

Dragostea desăvîrșită față de Dumnezeu unește pe cei care se ostenesc.

S-a împlinit o veche dorință a credincioșilor din Seghedin

Parohia Ortodoxă Română din Seghedin este o comunitate mică dar, fără să exagerez, se poate afirma că membrii ei sînt fideli Bisericii noastre. Iată că nu peste mult timp se împlinesc 5 ani de cînd o dată pe lună ne adunăm în biserica ortodoxă sîrbă din Seghedin ca să-l slăvim pe Domnul Dumnezeu în limba noastră maternă. În viața celor cca. 30 de credincioși – care de fiecare dată participă la Sfînta Slujbă – acest eveniment are o deosebită importanță.

Rugăciunile rostite în comun, cîntările, lumînările, mirosul tămîii... toate acestea fac ca sufletul omului să se înalțe spre Creator, spre Cel Care ne-a chemat la viață. Credincioșii din Seghedin trăiesc cu adevărat aceste momente... poate și de aceea că ne întîlnim mai rar.

În a patra duminică din noiembrie, bunul Dumnezeu ne-a învrednicit ca să fim din nou împreună. Sfînta Liturghie a fost condusă de PS Sofronie, episcopul epar-

hieii noastre. Am știut din timp că Prea Sfinția Sa va vizita mica noastră comunitate, tocmai de aceea ne-am hotărît ca să invităm vestitul cor „Emil Montja” din Arad, condus de profesorul Gheorghe Flueraș, care a susținut toată Sfînta Liturghie. Cu ajutorul lui Dumnezeu s-a împlinit o veche dorință, căci de mult timp am vrut ca această formație corală să răspundă invitației noastre. Este greu să ex-

prim în cuvinte atmosfera care s-a creat în timpul Slujbei...

Sîntem în postul Crăciunului, timp în care, după tradiția noastră strămoșească, cîntăm colinzi prin care vestim minunea întrupării Fiului lui Dumnezeu. După terminarea Sfintei Liturghii, corul ne-a vestit și nouă venirea lui Mesia, interpretînd cu măiestrie cele mai frumoase colinzi.

pr. Aurel Becan

Din biblioteca micului creștin

Silvia Dima

Doamne, Ție mă rog!

*N-am știut să strîng
decît pumnul căuș,
să-mi liniștesc setea
de apă,
de dor,
de dragoste
de mamă.*

*Dar de credință
n-am auzit la grădiniță,
nimeni nu mi-a vorbit,
de aceea, Doamne am greșit!
N-am știut să strîng
trei degete
decît atunci
cînd scriu.*

*Acum,
mama mă învață
spre Tine
să vin.
Cu cele trei degete
Să mă închin,
la Tine să mă rog,
să-mi ierți greșelile toate,
cu gîndul,
cu fapta,
greșeli necugetate.
Și Te rog, Doamne,
mă iartă c-am greșit
la Tine vin
cuminte și smerit,
spre Tine alerg
cu cugetul cîstii*

Crăciun la Constantinopole

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române petrece Crăciunul la Constantinopole – informează zările din România. La invitația Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, Prea Fericitul Părinte Teoctist va participa la Constantinopole la o întîlnire panortodoxă, dedicată aniversării a 2000 de ani de la Nașterea Domnului Iisus Hristos. Vor participa Întîistătorii tuturor Bisericilor Ortodoxe sau reprezentanții acestora. Patriarhia organizează cu această ocazie și primul pelerinaj în Cetatea Sfinților Constantin și Elena. În Ziua de Crăciun, pelerinii vor asista la Sfînta Liturghie la Patriarhia Ecumenică, iar a doua zi de Crăciun, la Sfînta Liturghie oficiată la Niceea, după care vor asculta „Mesajul de pace și unitate către întreaga lume, cu prilejul începutului celui de-al treilea mileniu”, transmis de patriarhi.

Invitație

Comunitatea românilor din Budapesta organizează pe data de 3 decembrie a.c., aniversarea a 100 de ani de la înființarea Parohiei Ortodoxe Române din Budapesta. După Liturghia Arhierească, care va începe la ora 10.00 și va fi săvîrșită de Prea Sfințitul Episcop Sofronie, de la ora 14.30 va avea loc o ședință comemorativă la Hotelul „Hadik” (str. Ajtós-Dürer nr. 29/A-B). Sperăm că această zi va fi de neuit și prin numărul mare al credincioșilor români prezenți la aceste evenimente.

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 10 decembrie 2000

Apateu	– ora 9.00 –	pr. Origen Sabău
Bătania	– ora 9.00 –	pr. Ilie Ciocan
Bichișciaba	– ora 9.00 –	pr. Teodor Marc
Budapesta	– ora 10.00 –	pr. vicar Marius Maghiaru
Cenadul Unguresc	– ora 9.30 –	pr. Aurel Becan
Chitighaz	– ora 9.30 –	pr. Florin Olteanu
Crîstor	– ora 9.00 –	pr. Alexandru Șereș
Giula I	– ora 10.00 –	PS Episcop Sofronie, pr. vicar Pavel Ardelean
Giula II	– ora 9.00 –	pr. Petru Puscaș
Micherechi	– ora 9.00 –	pr. Ioan Bun
Otlaca-Pustă	– ora 9.00 –	pr. Teodor Rocsin
Săcal	– ora 11.00 –	pr. Origen Sabău
Peterd	– ora 10.00 –	pr. Cosmin Pop

Programul Adunării „Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00 – program religios
Mărti	ora 18.00 – oră de rugăciune

Irina Gurzău, pasionată a smălțuitului

Am auzit despre Irina Gurzău că o pasionează desenul și se ocupă cu smălțuitul. În săptămîna trecută am fost la școala din Micherechi și am căutat-o. Atunci se pregătea tocmai pentru ora de gimnastică. Cînd i-am spus că aș vrea să vorbesc cu ea despre desen și despre smălțuit, imediat a alergat acasă – nu locuiește departe de școală – și a adus cîteva lucrări, din care acolo, în curtea școlii, au făcut o mică expoziție ad-hoc.

Între timp, Irina îmi spune că acum e în clasa a șaptea și de patru ani se ocupă cu smălțuitul. De pe acum nu se mai duce la Giula la cercul de de-

sen, fiindcă activitatea de cerc începe cam tîrziu și astfel nu are cum să se

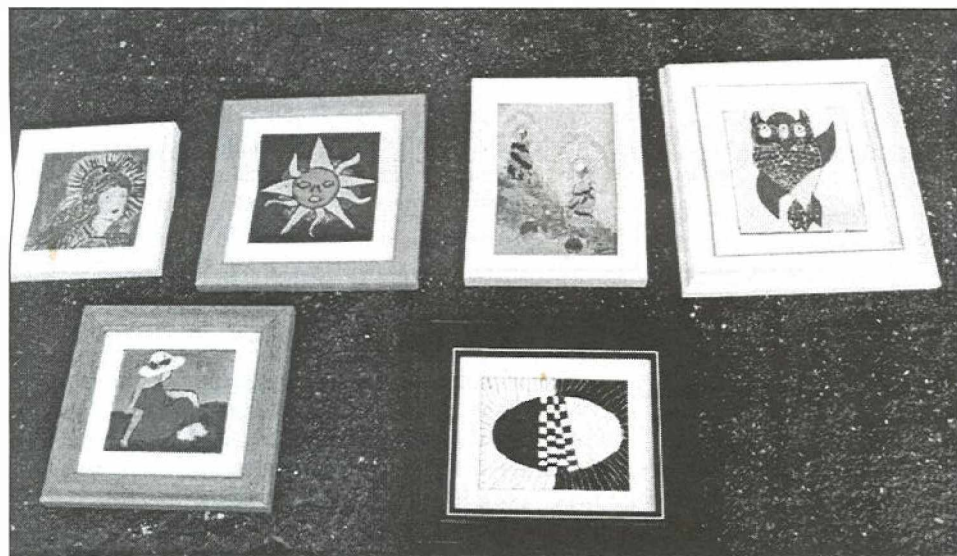
deplaseze în oraș. Irina nu vrea totuși să întrerupă nici desenul, nici lucrările de smalt. Ea caută și în continuare modalități și desenează acasă. Iar dacă are vreo temă pe care ar vrea s-o facă pe cupru, atunci vine la Giu-

la, la verișorii ei, care au un atelier și cuptor unde pot fi arse lucrările, și așa problema e rezolvată. Dar părinții i-au promis Irinei că îi vor cumpăra un cuptor și apoi va putea lucra acasă și în acest domeniu.

Lucrările smălțuite ale Irinei sînt frumos înrămate și decorează locuința, iar părinții sînt mîndri de fetița lor – fetiță care încă nu a cîștigat pînă acum concursuri, dar a participat cu lucrările ei la mai multe expoziții pentru tineret la Giula și în alte localități din județ.

Dorim să i se împlinească visurile și să aibă cît mai multe creații și succese.

Șt. Oroian

În atenția celor exigenți

Încă o dată despre adjective

Acordul adjectivului în gen și număr cu substantivul este o regulă strictă în limba română, fie că adjectivul are rol de atribut (*student eminent, studentă eminentă, studențieminenți, studente eminente*), fie că împreună cu verbul a fi are funcție de predicat în propoziție (*Studentul e eminent. Studenta e eminentă. Studenții sînt eminenți. Studentele sînt eminente.*).

Se întîmplă însă să nu fim destul de atenți făcînd acordul adjectivelor cu o singură terminație (*dulce, fierbinte, rece, cuminte, repede* și altele asemenea) cu substantivele feminine la plural. Să nu uităm deci că *prăjiturile sînt dulci, cafelele – fierbinți, fripturile – reci, fetele – cumînți, apele – repezi* și așa mai departe.

Ne cere o atenție și mai mare acordul adjectivului cînd acesta se referă la două substantive de genuri diferite:

– cînd substantivele sînt la singular, unul de genul neutru, altul de genul feminin, adjectivul se poate acorda cu ambele, luînd forma de plural: *cămin și școală moderne* sau numai cu unul dintre substantive: *cămin și școală modernă*;

– cînd substantivele la singular sînt de genul masculin și feminin, adjectivul se folosește la plural masculin: *un student și o studentă eminenți*;

– cînd ambele substantive sînt la plural, adjectivul ia forma de plural, dar genul celui mai apropiat dintre substantive: *studenții și studentele eminente, studentele și studenții eminenți*

– cînd dintre cele două substantive, unul este la plural, adjectivul se acordă în gen cu acesta: *trandafiri și laleaua, alți ca zăpada, lalelele și trandafirul, alți ca zăpada*.

Lucia Borza

ENCICLOPEDIE GENERALĂ PENTRU COPII

Meșteșuguri

Ce sînt meșteșugurile?

De-a lungul timpului, oamenii au confecționat manual diferite obiecte necesare traiului. Adesea ei decora sau colorau aceste obiecte pentru a fi mai atrăgătoare.

Oamenii din diferite țări sînt pricepuți în realizarea unor obiecte diferite. Fiecare meșteșugar are o anumită specializare.

Meșteri și ucenici

În Evul Mediu, băieți numiți ucenici lucrau în atelierle meșterilor, timp de șapte ani, pentru a deprinde un meșteșug.

Meșteșugarii erau mîndri de munca lor și angajau „controlori” pentru calitatea produselor care părăseau atelierul.

Un meșter priceput avea șapte ani de ucenicie și era expert în meșteșugul său.

Meșteșuguri și negoț

De mii de ani oamenii își duc produsele la piață pentru a le vinde.

Cîteodată schimbau produsele lor pe altele de care aveau nevoie dar nu știau să le facă.

În trecut, negustorii și comercianții umblau din țară în țară.

Ei cumpărau bunuri de la meșterii dintr-un ținut și le vindeau în altă zonă.

Dispariția meșteșugurilor

Obiectele făcute manual nu sînt niciodată identice. Mulți meșteri își semnează produsele.

Mai demult, meșterii își cunoșteau personal clienții și făceau produse pe gustul sau măsura acestora.

Mai tîrziu, oamenii au inventat

mașini care execută obiecte identice.

Acestea se produceau mai rapid și erau mult mai ieftine decît cele ale meșteșugarilor.

Obiecte vechi

Exemplele frumoase de odinioară sînt acum foarte valoroase.

Ele sînt atît de prețuite fiindcă sînt puține, căci de-a lungul timpului s-au deteriorat și s-au pierdut.

Unii oameni doresc să deprindă vechile meșteșuguri și să le redea popularitatea, salvîndu-le de la dispariție.

Ei își vînd adesea produsele turiștilor, ca souvenir.

Copiii din Chitighaz în lumea poveștilor

După-masa zilei de 22 noiembrie a fost plină cu emoții pentru câțiva copii din clasele 3 și 4 ale școlii generale românești din Chitighaz. Aceste sentimente le-au împărtășit și învățătoarele, profesoarele și părinții, care s-au adunat la școală pentru a participa la un concurs de citire expresivă a poveștilor. În fața unui juriu, compus din profesoarele Erica Borbély Nedráu, Maria Sarca Zombai și Cornelia Mocan Kovács, au citit povești la liberă alegere câte 10 copii din

cele două clase. Învățătoarele pregătitoare au fost Maria Sabău și Maria Ambruș.

După ascultarea celor 20 de povești, juriul a hotărât despre clasament.

Clasa a 3-a:

1. Henrieta Otlăcan
2. Ioan Kókai Szabó
3. Bernadett Kardos

Clasa a 4-a:

1. Odett Otlăcan
2. Tímea Fodor,
3. Mariana Mészáros

Premiu special:

David Popa,
clasa a 4-a

Cei mai buni cititori de povești au primit cărți și casete cu povești în limba română, iar din partea Editurii NOI toți copiii participanți au primit câte un exemplar din cartea „Ghicitori” de Lucia Borza, originară din Chitighaz.

– Ne-am bucurat că copiii au ales povești care sînt potrivite pentru vîrsta lor. – ne-a spus profesoara Maria Zombai, cînd am analizat împreună concursul copiilor. – Ei au citit destul de expresiv și curativ, ar fi bine dacă și în vorbire ar folosi limba la fel de frumos. Știm că învățătoarele se străduiesc ca elevii lor să însușească limba română cît mai bine, se acordă atenție accentuării. Despre cele două fete cîștigătoare, Henrieta Otlăcan și Odett Otlăcan (care nu sînt surori), știm, dar se vede și după cunoștințele lor că folosesc limba și acasă, în familie. Asta înseamnă foarte mult. Este mult mai ușor atît pentru copil, cît și pentru pedagog, dacă copilul are cu cine să exerseze și acasă.

– Concursul de citire a poveștilor înseamnă pentru copii și o primă treaptă pentru a ajunge să participe la concursul de povestire, care se organizează în fiecare primăvară la Bichișciaba?

– Da, de fapt, și de aici se vede care sînt cei mai talentați copii, care vor putea reprezenta școala noastră la acest concurs pe țară. Noi ne străduim să transmitem elevilor de la școala românească nu

numai dragostea față de limba noastră maternă, ci și cunoștințe despre tradițiile, obiceiurile noastre. De exemplu, săptămîna viitoare vom organiza pentru elevii mai mari Săptămîna limbii române, în cadrul căreia le vom prezenta cîteva obiceiuri legate de sărbătorile de iarnă, le vom învăța cum se făceau pe vremuri saloanele, care se pun pe pomul de Crăciun, și alte lucruri din bătrîni.

Eva Iova

CĂSUȚA DIN OALĂ

La marginea pădurii era o oală răsturnată. Oala era mare, mare cît un butoi.

A trecut pe acolo un șoarece. A văzut oala și a zis:

– Casă-căsuță, cine stă aici?

N-a răspuns nimeni. Șoarecele a intrat în oală.

A trecut pe acolo un iepure:

– Casă-căsuță, cine locuiește aici?

– Șoarecele-șoricelul. Dar tu cine ești?

– Eu sînt iepurele-iepurașul.

– Dacă vrei, vino să locuim împreună.

S-a mutat și iepurele în căsuța din oală.

A trecut pe acolo într-o zi, jupîneasa vulpe și a întrebat:

– Casă-căsuță, cine stă aici?

– Noi stăm: iepurele-iepurașul și șoarecele-șoricelul. Dar tu cine ești?

– Eu sînt jupîneasa vulpe. Aveți loc și pentru mine?

– Da, este, intră și tu!

– Mulțumesc!

Și au stat împreună multe zile.

Nu știi de unde a venit și ursul. Era obosit Moș Martin. Cum a văzut oala, s-a așezat pe ea să se odihnească. Dar cum s-a așezat, oala: trosc! S-a sfărîmat în bucăți... și ursul...

Ce-a făcut ursul? S-a speriat.

Ceialți au fugit.

(Cu această poveste a cîștigat concursul de citire Odett Otlăcan)

Copiii din Apateu vor participa din nou la Viflaimul din Budapesta

Echipa de dansuri populare a școlii generale din Apateu va participa la Întîlnirea Națională de Viflaim, organizată pentru a zecea oară la Budapesta. Copiii apateni au fost invitați să participe la

manifestare în acest an pentru a cincea oară. Întîlnirea va avea loc la Casa Muzicii din Buda, în organizarea Institutului Maghiar de Cultură, în zilele de 15-17 decembrie.

I. K.

Ou de cuc

(Din domeniul geografiei)

1.	2.	3.	4.
Maroc	Brasilia	Andaluzia	Lombardia
Egipt	Ottawa	Castilia	Piemont
Mozambic	La Paz	Normandia	Toscana
Niger	Bogota	Valencia	Burgenland
Tanzania	Caracas	Catalonia	Calabria
5.	6.	7.	8.
Frankfurt	Lacul Rosu	Sena	Elba
Strasbourg	Lacul Balaton	Mureșul	Vah
Stuttgart	Lacul Ciad	Sava	Râba
Magdeburg	Lacul Garda	Elba	Tisa
Nürnberg	Lacul Geneva	Tamisa	Drava

Dezlegare:

1. Tanzania nu e țară masculină, 2. Ottawa nu se află în America de Sud, 3. Normandia nu se află în Spania, 4. Burgenland nu se află în Italia, 5. Strasbourg nu se află în Germania, 6. L. Ciad nu se află în Europa, 7. Mureșul nu e formă feminină, 8. Elba nu se varsă în Dunăre

L. B.

„Tratarea echivalentă este folositoare”

În numărul din 23 noiembrie 2000 al cotidianul Népszabadság, pe pagina 7 a apărut un articol cu titlul de mai sus, al lui Czene Gábor. Mai bine zis, e vorba de un interviu făcut cu dr. Kaltenbach Jenő, ombudsman cu problemele minorităților din țara noastră.

La întrebări, Kaltenbach a răspuns pe baza convingerilor sale, ce par a fi sincere și reale. Nici el nu știe din ce motiv a fost destituit Doncsév Toso, președintele Oficiului pentru Minorități Naționale și Etnice din Ungaria. Starea acestui oficiu, în orice caz, conform aprecierii lui Kaltenbach, pune pe gânduri și neliniștește pe mulți nu numai pentru destituirea președintelui. Ombudsmanul are impresia că, în ultimul timp, influența și rolul acestui oficiu s-a limitat la simple sarcini administrative, pierzându-și independența, pe care a avut-o, rămânându-i doar sarcina executivă a deciziilor guvernului.

După schimbarea Guvernului, controlul Oficiului pentru Minorități a trecut la Ministerul Justiției. În următorii doi ani s-a dovedit că această modificare nu a fost norocoasă. Nici azi nu ar fi prea târziu, afirmă Kaltenbach, ca Guvernul să recunoască greșeala făcută și să refacă starea inițială. Kaltenbach e de părere că în viitor ar trebui propuși ca președinți ai Oficiului numai persoane care se bucură de încrederea autoguvernărilor minoritare pe țară.

Cu privire la reprezentanța minorităților în Parlament, Kaltenbach susține că e necesar un sistem electoral care asigure minorităților posibilitatea de a participa la legislație. La noi – spre deosebire de unele țări state vecine – nu s-a rezolvat reprezentanța parlamentară a minorităților, în ciuda poziției Curții Constituționale.

În guvernul slovac minoritatea maghiară este reprezentată de adjunctul premierului. În România și Ucraina există câte un ministru al minorităților. De aici urmează că, prin înființarea sistemului de autoguvernări minoritare, Ungaria nici pe departe nu a satisfăcut toate cerințele. Și sistemul autoguvernărilor minoritare necesită o reformă fundamentală. Componenta acestor foruri minoritare poate fi influențată de oricine, independent de apartenența etnică, deoarece legea nu stabilește sfera acelorora,

care pot participa la înființarea autoguvernărilor minoritare. Aici Kaltenbach a amintit cazul noilor „români” din Budapesta. Dacă nu se schimbă legile în vigoare, ne putem aștepta la o serie de scandaluri asemănătoare. La fel, nu e clară nici competența, sfera sarcinilor autoguvernărilor minoritare locale și pe țară, iar finanțarea acestora e incalculabilă. Sursele financiare centrale sînt suficiente cel mult pentru funcționarea acestora, dar nu ajung pentru înființarea instituțiilor minoritare. Fondurile într-adevăr serioase vin prin canale incontrolabile. Fondurile publice minoritare gospodăresc din sute de milioane, dar la distribuirea banilor nu se impune nici un punct de vedere normativ stabilit anterior. Acea comunitate minoritară al cărei reprezentant are o influență mai mare în curatorialul fundației publice obține sprijin mai mare.

Partidele, practic, nu se ocupă cu problema minorităților. Pe de altă parte, ele, adică minoritățile, nu pot fi privite în mod egal. Este o mare deosebire dintre romii, care, numeric, sînt mulți, dar problemele lor sînt mai degrabă de ordin, care se luptă cu probleme sociale, și alte naționalități, mai reduse la număr. Ambiția unor conducători minoritari în unele cazuri nu servește cauza comunității lor. Diferitele sfere de interese adesea se confruntă unele cu altele, rar se întâmplă ca reprezentanții minorităților să ajungă la numitor comun.

Nici el, declară Kaltenbach, nu crede în atotputernicia dreptului. Legile nu modifică opinia publică de pe un moment la altul, dar pentru ca aceasta să se schimbe, sînt necesare legile. Dispozițiile, care interzic discriminarea, nu sînt avantajoase doar pentru minorități. Diferențierea defavorabilă cauzează pagube însemnate și economiei. De exemplu: anularea discriminării din învățămînt și de pe piața forțelor de muncă ar ajuta în mare măsură ca romii, care trăiesc în mizerie, să-și însușească o pregătire potrivită, și în acest fel, să ajungă la o existență mai sigură. Astfel s-ar îmbunătăți nu numai condițiile lor de viață, ci, mărind și potențialul economic al țării, ar scuti societatea de aceste poveri sociale – încheie Kaltenbach Jenő.

Gh. Santău

Satisfacție amară

Am citit cu viu interes, în ziarul Népszabadság, un interviu făcut cu Kaltenbach Jenő, ombudsman al minorităților naționale din Ungaria. La prima vedere și după prima lectură era cît pe aci să pronunț, ca o felicitare spontană, cuvîntul „bravo”. A trebuit să mă opresc însă rapid, rămînînd, în final, cu un iz amar în gură. Citind interviul pînă la capăt, a trebuit să recunosc că domnul Kaltenbach are perfectă dreptate în toate problemele și aspectele abordate. Dacă ar fi să schimb ceva, e titlul. Domnia sa califică drept util un tratament bun de la egal la egal. Asta, după părerea mea, e prea puțin. Un asemenea tratament e pur și simplu necesar.

De ce?

Fiindcă dacă privim atent lucrurile, putem să constatăm imediat că, în realitate, nu există nici măcar tratamentul de la egal la egal, rămînînd, în locul lui, discriminarea permanentă.

Discriminare, a cărei lichidare o pretinde Kaltenbach ca punct principal al ordinii de zi. Și nu degeaba.

Vedeți, discuțiile actuale în problema naționalităților conlocuitoare din Ungaria a provocat-o demisionarea forțată a lui Doncsév Toso, președintele Oficiului pentru Minorități Naționale și Etnice, schimbare motivată prin slăbirea influenței Oficiului. Nu pot să-mi dau seama cum stau lucrurile. În afară de discursuri prilejuite de momente festive și solemne, pînă acuma n-am avut ocazia să cunosc vreo altă latură din activitatea propriu-zisă a Oficiului. Pentru noi totul este în ceață, și pentru cei care nu sînt în cunoștință de cauză, e greu să se orienteze. Poate că tocmai acesta este scopul unora.

Într-o asemenea situație ne pot ajuta în orientare acele lipsuri fundamentale despre care vorbește, cu toată sinceritatea, și domnul Kaltenbach Jenő. În primul rînd, lipsurile legislației referitoare la naționalități, calificate, în mod absolut nejust, ca „minorități”. Ele sînt, fiecare cu un anumit trecut istoric fiind, cel puțin conlocuitoare, cu o contribuție la prosperitatea țării egală în valoare, cu al oricărui alt cetățean al acestei țări.

Legislația însă nu le permite nici pînă azi naționalităților să fie reprezentate în Parlament, să

li se creeze autoguvernări locale și pe țară cu conținut, cu arie de competență precis definită și cu un buget suficient nu numai pentru funcționare.

Legislația actuală privind naționalitățile din Ungaria „permite” de exemplu, ca grupuri de romi să aleagă drumul emigrării în străinătăți. Într-o democrație, care pretinde că ar sta pe bazele statului de drept, cum poate să se îndeplinească ceva? E ceva de neînchipuit. Dar cui îi pasă?! Cui îi pasă dacă azi romii, mîine șvabii, sîrbii, românii sau grupuri ale altor naționalități din această țară vor fi forțate să aleagă pribegia?! Dacă spun rușine, n-am spus nimic.

Unii, poate, consideră că eu ridic niște probleme neînsemnate și, lipsite de orice realitate. Nu, dragii mei, nu e vorba deloc de niște scomele, de imposibilități. Citeam nu demult studiul apărut sub egida Academiei Maghiare de Știință al sociologului Cseh Szombati László, care, tratînd problema națiunii maghiare (magyar nemzetpolitika), afirmă, printre altele, că în rezolvarea problemei populației țării, una dintre posibilități ar putea fi o politică de așezare (din exterior), de populare, colonizare organizată. Chestiunea este atît de serioasă, încît a considerat necesar să se pronunțe și primul ministru Orbán Viktor, apreciînd că Ungaria nu sprijină stabilirea ungarilor de peste hotare în țară, ci ar dori ca regimul de ajutorare a familiilor să dea rezultatul așteptat. După părerea domniei sale, ungurii de peste hotare trebuie să creeze în jurul țării, deci în țările vecine, niște „micro-lumi maghiare” în interesul cărora, de exemplu, s-au rezervat două miliarde de forinți numai pentru înființarea unei universități maghiare independente în Transilvania. Eu aș mai adăuga ceva. Cu cîteva zile în urmă, presa maghiară amintea de cinci miliarde de forinți, în caz că legea de statut, promisă ungarilor de peste hotare, se va realiza numai în parte. Mă întreb: de unde atîția bani? De ce nu primim noi, cei din țară, cetățeni care plătesc impozit, măcar frînturi ale fondurilor din ce în ce mai mari, destinate unui sprijin material acordat ungarilor de peste hotare.

Am mai afirmat și altă dată că țara noastră se bate cu pumnii în piept privind rezultatele obținute în rezolvarea proble-

melor legate de minoritățile sale conlocuitoare. E pentru mine o satisfacție amară că și domnul Kaltenbach pune aceste rezultate sub semnul întrebării, între gîlmele. Satisfacție amară, mai ales dacă, împreună cu domnul Kaltenbach și noi, cei implicați, cunoscători îndeaproape ale acestor rezultate, avem aceeași părere.

Constatarea cea mai dureroasă a ombudsmanului minorităților constă în a declara fatis și fără echivoc, că toată lumea, toate forurile competente sînt în plină cunoștință de cauză, dar nimeni nu-și ia osteneala să și facă ceva pentru a îmbunătăți situația, pentru a rezolva problemele din ce în ce mai grave.

Comisia competentă a Parlamentului a recomandat recent Guvernului să includă pe ordinea de zi problema combaterii tendințelor crescînde ale rasismului și ale urii față de străini, fără să amintesc, din nou, discriminarea.

Tot din interviul amintit reiese că există și modalități de soluționare. Domnul Kaltenbach a elaborat propuneri pentru modificarea Legii privind drepturile naționalităților, precum și a Legii electorale. Recent a terminat elaborarea proiectului legii antidiscriminative, care ar permite combaterea rasismului și a urii față de străini și un tratament de la egal la egal. Ar fi bine dacă aceste proiecte de documente atît de importante ar ajunge și la noi, naționalitățile direct interesate.

Le cunoaște, poate, conducerea AȚRU, care nici măcar nu-și ia străduința să convoace o adunare generală (demult actuală) pentru a se consulta cu „parlamentul” nostru, pentru a asculta și a lua în considerare și părerea, sugestiile altora. Și atunci, AȚRU se pronunță pe rînd în aceste probleme, ziarele relatează despre acest fapt, numai că noi nu știm nimic, noi n-avem nici posibilitatea, nici ocazia să ne exprimăm părerea, să contribuim și noi cu ceva la o cauză care este, în primul rînd, a noastră.

Într-o asemenea situație a imposibilității eu declar nule părerile pe care le exprimă cîțiva conducători ai AȚRU. Aceste păreri nu pot să fie valabile, nu pot să fie viabile, pot să fie numai păreri arbitrare ale unora care își bat joc de părerea, de forța unei colectivități pe care o reprezintă românii din Ungaria.

Al. Ardelean

Vasile Voiculescu

Călătorie spre locul inimii

... Locul inimii noastre? Cine-l știe? Cîți îl cer?
Virtutea cugetelor nu-i chip să ne poarte...
Locul inimii noastre sălășluiește-n cer
Și-n el lumina lină a Celui fără-de moarte.

Aspre prăpăstii se sparg în orice ins,
Pe munții sufletului nînși de blesteme
Arde floarea minunilor – Rugul Aprins –
Ce-n scrum preface spațiu și vreme.

Doamne, spre locul: inimii noastre? Inimii
Tale? 'ndreptează

Pașii rugăciunii oboșită de cale,
Acolo unde deodată mintea se deșteaptă
trează,

În amiaza Eternității Tale.

Noaptea de 24 Decembrie 1955, București

Sfaturile medicului

Despre vitamine

Vitamina A (cu alt nume retinolul) este o vitamină liposolubilă (se dizolvă în grăsimi și uleiuri) indispensabilă funcției văzului, creșterii, sistemului imunitar, metabolismului hormonilor steroizi, diferențierii țesuturilor etc. Aporturile zilnice recomandate de vitamina A sînt de 800 micrograme pentru femei, copii peste 10 ani și vîrstnici, de 1000 micrograme pentru bărbați adulți, adolescenți și femeile gravide și de 1300 micrograme pentru femeile care alăptează. Această vitamină se găsește în numeroase alimente, unele de origine animală – ficat, ouă, pește gras, lapte și produse lactate nedegresate (unt, smîntînă), altele de origine vegetală: fructele și legumele verzi, galbene (lămii, grepfruturi) sau portocalii (mango, portocale, morcovi) conțin, de fapt, carotenoide, care în organism se transformă parțial în vitamina A. Vitamina A se poate oxida în aer și la lumină. Ea este, de asemenea, sensibilă la acțiunea căldurii a alimentelor. Carența în vitamina A, legată de un aport alimentar insuficient sau de anomalii digestive (malabsorbție), este rară în țările dezvoltate, dar foarte frecventă în țările în curs de dezvoltare, unde ea constituie principala cauză de cecitate (lipsa de vedere) la copii.

Vitamina B₁ (tiamina) este o vitamină hidrosolubilă (se dizolvă în apă) care intervine mai ales în metabolismul energetic al celulelor. Aporturile recomandate de vitamina B₁ sînt de la 0,4 la 1,2 miligrame pe zi pentru copii, de 1,3 miligrame pentru adolescenți și pentru femei, și de 1,5 miligrame pentru bărbați. Ele sînt mai ridicate în caz de sarcină, de alăptare și, de asemenea, în caz de alcoolism cronic (deoarece atunci necesitățile cresc în timp ce aporturile alimentare sînt adesea insuficiente). Vitamina B₁ se găsește în numeroase alimente: germenul și învelișul extern al cerealelor complete, drojdia de bere, legumele uscate, carnea (mai ales cea de porc și unele măruntaie ca ficatul și rinichii), peștele, ouăle, laptele și produsele lactate etc. Această vitamină este sensibilă la acțiunea căldurii, în mediu umed și la lumină. Dacă „beriberi”, provocat de o carență extremă în vitamina B₁, a devenit o boală rară în țările industrializate, aici se înfîlesc cazuri, mai puțin grave, de carență, legată de un aport alimentar insuficient la alcoolici, ori cu o alimentare prin perfuzii nesuplementate: aceste carențe antrenează oboseala, pierderea poftei de mîncare și a greutatei corporale, precum și tulburări neurologice (polinevrita), psihice, cardiace și digestive, reversibile prin administrarea de vitamina B₁.

Dr. Maria Ruja

La 90 de ani

La sfîrșit de noiembrie, într-o zi însorită, caldă, ca de primăvară, am făcut o vizită la bace *Ilie Garami* din Bătania, care în luna septembrie a împlinit 90 de ani, fiind printre oamenii cei mai vîrstnici din co-

și nici organizator al unor acțiuni spectaculoase. Interesîndu-mă de viața lui de pînă acum, îmi povestește...

S-a născut la Mezöhegyes, unde tatăl său (născut în județul Arad) a fost

operativă agricolă de producție „Doja” din Bătania, la care bace Ilie a fost un an de zile și președinte. Avînd gospodăria mare nevoie de un tractorist, a schimbat președinția și s-a urcat pe tractor. Ani în șir a arat, a semănat, a secerat, lucrînd zi și noapte, cînd era nevoie. Condițiile erau cum erau, în praf și fum, iar tractorul a scuturat și sufletul din om. Totuși meseria i-a fost pasiunea. Dar cînd i-a venit vremea și a ieșit la pensie, nu a mai lucrat, ci a trăit viața liniștită a pensionarilor. A mai lucrat în preajma casei, a citit mult și a ajutat soției, fie iertată, la chioșcul de ziare.

Singurul fiu a devenit jurist, care a lucrat la Judecătoria de la Bătania și a trăit mulți ani alături de ei. Fiica lor a învățat de croitoreasă și s-a mutat la Seghedin. După ce a murit soția, mama copiilor, iar fiul Emil cu familia s-a mutat la Giulia, astfel bace Ilie a rămas singur. Așa, în singurătate, viața a fost foarte grea. De pe acum trăiește împreună cu o bătrînă din Dombegyháza. Cei doi se ajută unul pe altul, așa, la bătrînețe.

Nu se laudă – că nu-i felul lui de a fi – dar sînt sigur că e mîndru de traiul copiilor, de cariera fiului...

În camera în care locuiesc, pereții și mobilierul e încărcat cu fotografii, din care cîteva sînt foarte vechi. Pe o fotografie veche o vedem pe mama lui bace Ilie, pe Ana Sălăjan, născută la Chitighaz, apoi pe tatăl său, născut undeva, lîngă Arad, și fiică-sa Olga, pe vremea cînd era fetiță... Pe urmă, nenumărate fotografii cu nepoata Veronica și strănepotul Corneluț, despre care vorbește cu ochi scilpitori, mărturisindu-ne cît de mult îl iubește... Întotdeauna îi trimite cîte ceva...

Pe neobservate a trecut timpul. Terminînd discuția, bace Ilie mă conduce pînă-n stradă. Se și reîntoarce imediat, căci aerul s-a răcorit...

Șt. Oroian

munitatea românească din Bătania. Mai demult am hotărît să fac un portret despre el, dar am aflat că a fost internat la spital. S-a refăcut destul de repede, acum iarăși e acasă și trăiește viața zilnică, nu prea ușoară, a pensionarilor.

Am sosit după ora prînzului. Poarta era deschisă, tocmai fiind acolo sora de ocrotire, care le-a măsurat tensiunea bătrînilor, s-a interesat de starea lor de sănătate, și-a făcut notițe, a întregit rețetele și a plecat. Nu au trecut nici cinci minute, cînd a sosit o altă femeie, care a plecat cu rețetele la farmacie, reîntorcîndu-se de acolo cu o pungă plină cu medicamente. După ce au făcut socotelile, bătrînii s-au și plîns: cît de mult trebuie să plătească pentru medicamente din pensia care nu este prea mare – mai ales atunci cînd pensionarii sînt legați de pat.

De mic copil îl cunosc pe bace *Ilie Garami*: era întotdeauna un om modest, sînguincios, cu un umor specific. A fost și este un om respectat, apreciat al comunității românești din Bătania, deși nu a fost nici conducător

porcar. Cînd a împlinit 13 ani, tatăl l-a pus să aleagă: ori merge de birîș mic, ori învață meserie. Bace Ilie a ales viața de ucenic. Așa a învățat la Macău de tîmplar, unde locuia o mătușă. A învățat meseria, i-a plăcut să lucreze cu lemnul, dar totdeauna l-au interesat și noutățile, tehnica modernă. Așa a făcut apoi școala de șoferi, tocmai fiindcă l-au interesat mașinile. Chiar și în armată a fost șofer. Pe atunci a ajuns în Serbia și chiar în Uniunea Sovietică.

Zîmbind își amintește că în tîmplărie nu a lucrat mult... Ajutînd bătăneanțului Dojacsek Béla, ei doi au făcut sute și sute de sicrie din lemn... Deși a cunoscut bine meșteșugul, totuși l-a atras mai mult tehnica. După armată a fost șofer la medicii din Bătania, la dr. Lerpricher și dr. Kolbusz. (Odată cu anii, tatăl lui a devenit pensionar. Bătrînul a adunat atîția bani în viața lui, ca să poată cumpăra o căsuță la Bătania). Apoi a lucrat la „Crucea Verde” din Bătania, la pulmonologul vestit dr. Barna Béla, cu ajutorul căruia s-a dezobisnuit de țigară.

În 1948 s-a înființat Co-

Stelian Vasilescu

*Eminescu, student la Viena (fragment)*TABLOUL II
(Varro)

Primăvara anului 1870. La cafeaua „Troidl”, loc de întâlnire al studenților români de la Viena. La o masă – BARONUL și IONIȚĂ BUMBAC, la alta EMINESCU și IOAN BECHNITZ, la a treia, îmbrăcat în uniformă militară austriacă, SLAVICI, care nu cunoaște pe nimeni și nici nu e cunoscut de niciunul din cei prezenți. Doar chelnerul JEAN, mai trăbăluiește pe la mese (cafea, ceai scrumiere etc.). Toată lumea citește presă românească și nemțească. După un timp:

BARONUL: Ascultați domnilor ce scrie *Federațiunea* lui Al. Roman (*citește pentru toți*): „Națiunea română trebuie să se pună pe terenul de drept spre care stau toate celelalte națiuni ale Austriei, nimica mai mult și nici o iotă mai puțin. Cine cede degetul va trebui să ceadă și mîna. Puși odată pe acest teren de drept, nu trebuie să cedăm nimănui nici cît e negru sub unghie, căci numai o egală îndreptărire poate duce la liniște și la împăcare. Politica lingăilor trebuie lăsată pe seama lingăilor; pre flamura noastră trebuie scrisă pur și simplu voințele noastre”. (Eminescu a tresărit la auzirea primelor cuvinte citite de baron, apoi a reînceput lectura, pe tăcute.)

I. BUMBAC: Ce articol e acela, Baroane?

BARONUL: „Să facem un congres” și e semnat: Varro.

I. BUMBAC Varro semnează și articolul din care citeam eu. Ascultați finalul: „Să ne grăbim dar a ne declara solidari cu națiunile neîmblumite ale Austriei, să pășim la o activitate comună cu ele, căci mini chiar va fi prea tîrziu, mîni chiar se vor bucura numai aceia de fructele răsturnării constituției cari vor fi ajutat a o răsturna” așa, mai departe: „Ungurii chiar tind într-acolo ca să localizeze reforma Austriei”... așa „Românii au nenorocirea de a nu avea încredere în puterile lor proprii; noi nu ne-am convins încă cumcă; puterea și mintuirea noastră în noi este” (semne de aprobare la Slavici).

BARONUL: Cine o fi Varro?

I. BUMBAC: Poate știe Eminescu...

BARONUL: (ironic): Poate, că el știe aproape totul...

EMINESCU: Iertați-mă, citeam „Litterarische Blätter”. Ați pomenit parcă numele meu?!

BARONUL: Nu domnule, n-am zis nimic...

EMINESCU: Mi s-a părut deci. A, domnule Baron, tocmai citeam un aforism al unui mare filosof. Zice că țapul dă cu coarnele nu fiindcă are coarne, ci are coarnele, fiindcă vrea să dea cu ele.

BARONUL: Poftim! Poetul Eminescu. Domnia sa ne batjocorește pe toți, domnia sa scrie „Junii corupți”.

I. BUMBAC: Întreb și eu dacă nu

știi cine e Varro, cel cu articolele din „Federațiunea” lui Poruțiu, că celălalt, Roman, e la închisoare...

EMINESCU: Varro zici? Cunos (curiozitate la ceilalți): trei Varro. Primul a fost Caius Terentius Varro, om politic roman din secolul III dinaintea nașterii Mântuitorului, altul eruditul roman Marcus Terentius Varro, care a trăit mai aproape de noi, prin primul secol dinaintea erei noastre, iar al treilea pe care-l știu eu este poetul latin Publius Terentiu Varro – care a murit cu vreo 40 de ani înainte de a se naște Isus Hristos (revine la lectura).

I. BUMBAC: Baroane, ce e al lui e al lui. Dacă știe, știe, n-am ce zice. Să dăm deci Cezarului ce i se cuvine.

CHIBICI: (intră ca o vijelie, îl caută pe Eminescu, vine la el) Trăiască nația! (Salutul obișnuit).

EMINESCU: Sus cu ea! Ce-i Chibici?

CHIBICI (îi întinde „Federațiunea”): Ți-a apărut „Echilibrul” (tuturor) Domnilor, dacă nu știți...

BECHNITZ: (continuă) aflați acum...

CHIBICI: Eminescu nu e numai poet. Acum, cînd i-a apărut și al cincilea articol, unul în „Albina” celălalt în „Familia” iar trei în „Federațiunea” de la Pesta, eu îi prevăd un viitor frumos și în ziaristică.

BECHNITZ: Am și discutat să scoatem un ziar politic, noi...

CHIBICI: Ascultați ce scrie: „Ungurii nu sînt cu nimic superiori națiunilor cu cari locuiesc la un loc, și acest palat de spume mincinoase cu care au înșelat Europa e, de aproape privit, forma ridicolă a unor pretențiuni ridicole. Kant numește ridicolul risipirea spontană a unei așteptări mari într-o nimica întreagă, adică: „parturient montes, nascitur ridiculus mus”. Și mai departe așa: „E trist de a vedea în inima Europei o națiune (...) mică la număr, și fantastică în aspirațiuni căreia o apucătură politică i-a dat neînțelepcește supremația asupra unor națiuni (...) în nimica mai înopoiate”.

BARONUL: Ce ai tu, moldovean fiind, Eminescule, cu ungurii?

EMINESCU: N-am nimic cu poporul maghiar, Baroane!

CHIBICI: (căutînd în ziar un alt citat, l-a găsit).

BECHNITZ: (îi i-a ziarul din mînă) Lasă-mă pe mine, Chibici (unde e, Chibici îi arată ce vroia să citească) Deci: „Vina acestei direcțiuni o au descreierații lor de magnați, a căror vanitate îi făcea să creadă cumcă în această țară, ce e mai mult a noastră decît a lor, ei vor putea maghiariza pînă și pietrele. Magnați care-și începeau viața cu scrieri fanatice și ecsaltate, spre a sfîrși în vreo casă de nebuni ori în drojdia viților beției și ale desfrîntării” (...) Bravo, prietene Eminescu, bravo Varro!

BUMBAC: Varro?

BARONUL: Varro?!

BECHNITZ: Da, domnilor, Varro, Eminescu este Varro, cel mai curajos dintre noi toți. Cine a mai scris așa vreodată?

EMINESCU: Au scris frate: Bariț, Alexandru Roman, Vincențiu Babeș și alții alții.

BUMBAC: Poate te văd și pe tine închis la Seghedin sau la Vaț.

BARONUL: Poate va scrie Vulcan și „Doina lui Eminescu” ca să nu rămînă doar cu „Doina lui Roman”.

CHIBICI: Apropo de închisoare, să vă spun ce i s-a întîmplat unui cunoscut de-al meu, popă tinăr, care a scris în gazete. A coborît în gară la Vaț avînd un cuțar mare cu el. În spatele gării, vine un birjar, ungur, îl salută cuviincios, îi ia cuțarul din mînă și-l poartă-n trăsura. L-a dus pînă la fața închisorii. Popa l-a ntrebat de unde a știut că vine la închisoare, la care ungurul i-a spus zîbind: „Da ce dracu să caute un popă român la noi dacă nu este trimis la închisoare”?

EMINESCU: Da, eu sînt Varro. Văzînd ce se petrece în Austro-Ungaria, n-am avut astîmpăr și am scris articolele, trei la număr, pentru „Federațiunea” lui Roman și Poruțiu. De altfel, am primit pentru primul articol o citație la Procuratura din Pesta.

BARONUL: Ce congres vrei tu Eminescule?

EMINESCU: Eu, Baroane, aș vrea două congrese, nu doar unu! Primul unde să discute toți românii despre dualism, acest dualism care s-a constituit, cum scria Bariț, cu un singur scop: ca două națiuni – ungurii și austriecii – să conducă, și alte opt să fie supuse și asculțatoarele, ca două limbi să fie suverane și opt să fie aruncate după ușe. Să punem la acel congres în discuție Legea care decreta că în Ungaria există numai „o națiune, națiunea maghiară, unitară și indivizibilă, și care ștergea dintr-o trăsătură de condei românii, sîrbii, croații, slovaci, rutenii și chiar germanii”.

BECHNITZ: Iar al doilea congres să-l ținem la Putna, așa cum a propus Aurel Mureșeanu și alții, acolo urmînd să se adune reprezentanți: tuturor studenților români aflați la școli în Europa.

BARONUL: La Putna, zici?

EMINESCU: Da, la Putna, în august, cînd se vor împlini 400 de ani de la sfințirea Mănăstirii. Să ne adunăm cu toții acolo, sosiți din Viena și Oradea, Paris și Sibiu, Budapesta și Cernăuți, Blaj și Arad, București și Torino, de la Iași și de pe unde mai sînt studenți români, prin toată Europa.

I. BUMBAC: Visezi, Eminescule!

EMINESCU: Trebuie să producem și noi ceva original. De ce nu vreți să înțelegeți că nu mai merge așa: nu știm ce vroom, nu ne înțelegem între noi, nu ne auzim unii pe alții. Pentru Dumnezeu, nu înțelegeți că ne trebuie o idee, care să ne limpezească capetele și să ne

STELIAN VASILESCU

EMINESCU,
STUDENT LA VIENAEditura „Județul” – Oradea
2000

„Știi, Eminescu e de necuprins... Dar flori, flori roșii de dragoste și admirație avem dreptul și avem datoria să-i aducem. Atît am încercat și eu să fac...” – scrie jurnalistul, scriitorul Stelian Vasilescu din Oradea, în invitația la premiera absolută a spectacolului-lectură „Eminescu la Viena”, care a avut loc la teatrul orădean, în ziua de 27 februarie 1975. Pe atunci secretar general de redacție și redactor la revista „Familia”, S. Vasilescu azi ne mărturisește: „Am crezut atunci – și cred și astăzi – că noi, românii, știm foarte puțin din ceea ce ar trebui să cunoaștem despre Eminescu. Despre Eminescu poetul, omul și gazetarul politic, prozatorul, dramaturgul (da, dramaturgul Eminescu), filosoful, omul cunoscător de sociologie, economie, matematică, etc. etc. Și, mai ales, știm foarte puțin despre TÎNĂRUL EMINESCU, un personaj fascinant, cum, cred, puține se găsesc în istoria literaturii lumii.”

Piesa a fost scrisă în 1973, dar numai în anul 2000 a apărut în formă de volum, cu titlul „Eminescu, student la Viena”. Lansarea cărții în Ungaria a avut loc la serbarea de deschidere a Anului Eminescu, în ianuarie 2000, la Centrul Cultural al României din Budapesta.

împreună pe toți la lucru. Viața și cultura noastră trebuie să fi una, aceeași Prut și la Someș, aceeași în Carpați și pe malurile Dunării bătrîne. Viitorul, cultura viitorului, unitatea spirituală a aromânilor zace în noi și în generațiile viitoare.

BARONUL: Frumoase vorbe, vorbe de poet.

EMINESCU: Vorbe de politică, nu de poet. Sîntem români cu toții, nu vă dați seama că am rupt-o cu trecutul, fie ca limbă, fie ca idee, fie ca mod de a cugeta? Fraților, numai în limba ta, în limba moșilor tăi și se lipesc de suflet bucuriile și dătinile. Numai în limba mamei lui omul își pricepe inima pe deplin.

CHIBICI: Toți la un loc, uniți, o să ne deprindem să vorbim mai bine și mai frumos românește.

Anul 50

Fișier al colaboratorilor FOII (30)

Gheorghe Mészáros

debut ziaristic • redactor • referent de învățământ

S-a întâmplat ca, între momentul apariției clasei și școlilor de limbă română, după 1945, și cel al intrării primilor profesori calificați, în 1952, activitatea didactică să se desfășoare prin împrumut, adică, fie prin venirea unor cadre din România (cum a fost cazul lui Marius Turcu, trimis la Micherechi în 1947, vezi Fișa 18), fie prin apariția unor manuale auxiliare, întocmite de colective mixte ori traduse din limba maghiară (Carte de citire – 1948, autori: Albert Arus, Petru Mișcuța, Petru Măndruțu, Gh. Negru, Istorie pentru clasa a 7-a, 1949, Gramatică limbii române – bilingvă, 1949, Să citim românește – 1949 cu autorul presupus Marius Turcu). Între 1952–1957 întâlnim printre autorii de manuale Sebesi Lászlóné, Gramatică pentru cl. 3–4, 1953, Gáspár Lászlóné – Szolga Margit, Conversație pentru cl. 1–2, 1953, și abia din 1955 Pálffy Endre și Domokos Sámuel redactează Istoria literaturii române pentru cl. a II-a a școlii medii. Când prima generație de dascăli ai Școlii Superioare din Budapesta iese, în 1952, prea puțini dintre ei s-au implicat în acțiunea de susținere a școlilor românești. Din seria proaspeților profesori de atunci, Ileana Ardelean, Gheorghe Ciote, Sidonia Lazăr, Olga Soldan, Emeric Zsiros, doar câteva nume

mai sînt prezente în presa de început și ulterior în activități direct legate de românii din Ungaria: Gheorghe Mészáros, Ioan Samfira și Olga Soldan. Chiar ultimii doi, mult mai activi, încă din 1952, decît colegul lor. Primul cu corespondențe din Bătănia, iar Olga Soldan cu desene umoristice.

Deși a avut o traiectorie complexă, trecînd printr-o serie de funcții publice, Gheorghe Mészáros (n. 1930) [Gheorghe Misaros] rămîne o personalitate pe cît de bogată în ipostazele manifestărilor sale cîndva, pe atît de tentantă și învăluitoare în taina tăcerilor sale în ultima vreme. În ce măsură gesturile implicărilor sale devin azi teme al unor bucurii ale construcției sale și probă a devoțiunii pentru cauza românilor, doar memoria ziarului și dascălii comunității îi pot aduce gîndurile și urările la sărbătoarea septuagenatului său, petrecut în acest an. Participarea sa la activitățile Societății Culturale Române din Budapesta poate fi un semn al regăsirii legăturilor cu intelectualitatea română și, de ce nu, o reînviere a entuziasmului risipirilor sale culturale, de cîteva bune decenii.

Pe drumul școlii, pe care ziarul, la începuturile sale, atrăgea colaborările tinerilor intelectuali, se înscrie și traseul publicistic al lui Gh. Mészáros.

El merge paralel cu manifestările în care este antrenată personalitatea sa complexă. Sînt evenimente multe, în scurt timp, pe care ziarul le-a remarcat imediat. Mai întîi numirea sa la școala din Otlaca-Pustă (1953), apoi participarea într-o delegație a tinerilor profesori la cursuri de perfecționare în România, alături de mulți din colegii săi, Ilie Ivănuș, Olga Soldan, Ileana Ardelean, Teodor Bordaș, Ilie Moldovan (nr. 18, 7 aug. 1953). Debutul de presă al lui Gh. Mészáros are loc sub semnul antrenării sale în funcții publice de reprezentare. Textul Pedagogul satului (nr. 17, 19 august 1954) este un articol de sinteză despre menirea dascălului în comunitatea din care face parte. Dincolo de ideologia timpului de la suprafața textului, acest debut era reprezentativ și pentru intrarea lui în corpul Ministerului Învățămîntului ca referent pentru români, dovedind o bună cunoaștere a activităților culturale de la sate, în care erau implicați învățătorii. Ilie Ivănuș (Fișa 2) îi realizează un profil în 1956, exact în numărul care consemna mutarea redacției la Budapesta (nr. 19, 13 sept). După aproape doi ani, Gh. Mészáros reînnoadă colaborarea la noul ziar, Foaia noastră, chiar în primul număr, cu un material mult mai filtrat de praful ideologic, fixat pe o

analiză rece, sobră, chiar critică în subtext, în legătură cu problemele școlilor, de la relațiile școlii cu părinții, la cele de conținut și înzestrarea școlilor cu manuale corespunzătoare (nr. 1, 1 nov. 1957). E un bun cîștigat pentru colaborările ulterioare ale lui Gh. Mészáros că a reușit să decanteze ideile de ideologie și să scrie cu responsabilitate. De altfel, ca reprezentant al ministerului, în 1958 face parte din noul consiliu pedagogic român, de pe lîngă UDRU, în componența căruia mai intrau Pálffy Endre, Csanádi Lajosné, Marius Turcu, Ilie Ivănuș, Teodor Cosma, Ioan Poptilican. Era un moment de implicare și cunoaștere directă a acțiunilor românilor. Ca urmare, din trecutul de peste zece ani al învățămîntului românesc, materialul publicat în anul următor (nr. 13, 1 iulie 1959) face un istoric al realităților cîștigate de români pentru manifestarea drepturilor lor de identitate: rețea școlară, creșterea numărului de elevi în aceste unități, manuale scrise de români. Aceeași rigoare și sobrietate caracterizează și cealaltă activitate a lui Gh. Mészáros, de redactor șef la Editura Didactică. Susținător al unui vast plan de tipărire a creațiilor literare ale intelectualilor români, propune în 1984 o perspectivă laudabilă pentru patru ani (nr. 16, 20 aprilie 1984). Că unele din aceste proiecte culturale n-au fost duse la capăt (precum volumul II. din antologia Muguri), rămîne deschiderea redactorului spre susținerea tinerelor talente. În același timp, semnalăm acum orientarea scrisului său spre cronică literară, rînduri scrise cu bun simț la volumul Istoria literaturii române a lui Pálffy Endre (nr. 5, 1 martie 1962) sau spre cronică de eveniment cultural (despre expoziția la Budapesta a lui Șt. Oroian, Fișa 26).

În 1968, cînd Pálffy Endre își dă demisia din funcția de redactor șef al Foii, noul numit, Gh. Mészáros avea de înfruntat cîteva obstacole atît din partea colectivului redacțional, cît și din partea cititorilor, îndeosebi a intelectualității. Perioada ianuarie 1968 – iunie 1971,

cît deține conducerea ziarului, se caracterizează prin două tendințe: o tendință critică, prin prezența frecventă a unor polemici în ziar (despre chiar soarta ziarului, despre conflicte între Uniune și redacție, despre un text de proză al lui Ilie Ivănuș), și una corectivă, de reconectare a apariției ziarului la anul de tradiție, socotit de la 1951, adică anul XXI începînd cu 1971. Colaborările lui Gh. Mészáros la Foaie în acest interval de timp cuprind materiale pedagogice sau documentare, despre 20 de ani de presă românească în Ungaria (nr. 22, 15 nov. 1970). Textele despre ziar se înmulțesc prin articole rememorative ale redactorilor și se deschid spre un dialog deschis cu cititorii.

Prestația de dascăl, fie în școala din Otlaca, fie cea temporară de la Școala Superioară Pedagogică, reține prin implicarea lui Gh. Mészáros în redactarea de programe, manuale școlare, dicționare de uz școlar. În 1957, împreună cu Heszke Béla, prelucrează un manual de citire pentru cl. a 2-a școală generală, iar în 1958 împreună cu profesorul său Pálffy Endre editează o gramatică a limbii române, pentru cl. 5–6. La Seghedin întocmește o metodică a predării limbii române și susține cursul de istorie și geografie. Dicționarul ilustrat pentru copii (a apărut în 1993) este o încununare a activității sale plurivocaționale, dascăl, referent, editor de carte, redactor de presă.

Sub cupola celor 70 de ani aniversari acum, așteptăm ca Gh. Mészáros să întîmpine semnificativul ziarului pe care l-a tutelat o vreme cu rînduri de căldă și nestînsă amintire, ca un semn de bună credință și rosturi clădite cu folos.

Cornel Munteanu

Din fișele următoare:
Gheorghe Martin (31), Ilie Moldovan (32)

Gheorghe Roxin – arbitrul nostru recunoscut

Printre îndrăgostiții fotbalului nu cred că este cineva care nu ar ști că trăiește printre noi un fost arbitru internațional de naționalitate română. În anii '80, foarte mulți antrenori, fotbaliști și suporterii au învățat numele: Gheorghe Roxin. La vârsta de 27 de ani și-a început cariera, odată cu Puhl Sándor și Hamar László. Azi asistă aproape la toate meciurile jucate ca gazdă ale echipelor Micherechi și Giulia, împreună cu prietenii săi.

- Cum a venit ideea de a deveni arbitru?

- Până în anul 1972 am fost portarul echipei din Micherechi, atunci când în satul meu natal au fost două echipe în divizia a II-a din Bichiș. La un meci m-am accidentat grav în urma căruia am stat mult la spitalul din Giulia. Chiar din cauza aceasta ne-am mutat la Giulia, unde mi-am terminat studiile. După ce nu am mai continuat fotbalul activ, am urmat în anul 1975 un curs pentru arbitri. La început am condus meciuri în diviziile inferioare. Din anul 1979 am devenit membru în lotul arbitrilor de rezervă, iar din anul 1981 am arbitrat în divizia națională II. Pe atunci, împreună cu Puhl Sándor și Hamar László noi trei am fost cei mai tineri (la 27 de ani) arbitri din țară. Treptat-treptat alți „am suflat fluiorul”, pînă am ajuns la competiții internaționale. Îmi amintesc că în anul 1985, la meciul Volán-Tatabánya, Ștefan Frățeanu cu ștăbul român TV a pregătit un film-portret de câteva minute, care a fost prezentat la Ecranul nostru, într-o zi de simbătă. Tot în același an, Ștefan a pregătit și un reportaj în limba română despre cariera mea de arbitru. În anii aceștia am condus foarte multe meciuri internaționale, mai ales ca arbitru de tușă în Portugalia, Olanda, Belgia, Italia, Cehoslovacia și Iugoslavia. Am avut norocul să fiu și arbitru la meciul preliminar Olanda-Grecia în Campionatul European, cînd în echipa olandeză a jucat R. Gullit, Reejkard, van Basten. Pentru mine a fost o mare revelație să stau de vorbă cu acești jucători foarte cunoscuți. O satisfacție asemănătoare am avut și în Portugalia la meciul Porto-Inter. Pe atunci la Inter au jucat Matthëus, Bergomi. Am arbitrat și selecționata României, la meciul Cehoslovacia-România (meci de preliminară a Campionatului European de juni-ori).

„Cavalerii fluiorului”
În mijloc: Gh. Roxin

- Nu a fost o problemă că ești de naționalitate română?

- Nu, pentru că la UEFA nu s-a știut că eu sînt român. Trebuie să spun însă că nu am tăgăduit niciodată acest lucru, dar pur și simplu nu m-a întrebat nimeni niciodată. Din asta s-au creat însă uneori și situații nostime. De exemplu, fiindcă jucătorii români nu șiau că eu știu românește m-au apostrofat deseori, chiar au jucat și dur. Eu i-am pus la punct în limba română și le-am cerut să nu mai continue jocul acesta dur. Căpitanul echipei a alergat în spate să le spună coechipierilor să fie atenți cu mine că înțeleg tot. După ce românii au cîștigat meciul cu 1-0 - fără ajutorul meu - conducătorii echipei au venit la mine în cabină și mi-au adus cadouri. De atunci legăturile au devenit și mai strînse. Cînd am pornit la arbitrat la Florența (meciul Fiorentina-Souseaux), pe aeroportul din Viena m-am întîlnit cu echipa și ne-am salutat ca vechi cunoscuți. În anul 1988, în finala Cupei Naționale, la meciul Pécs-Újpest pe stadionul din Székesfehérvár eu am fost asistent iar arbitru a fost Németh Lajos. Ultimul meci pe care l-am condus a fost în toamna anului 1991: Videoton-Újpest. După aceea au venit pe rînd probleme cu sănătatea. Prin urmare, la propunerea medicilor mi-am încheiat activitatea de pe terenul de joc. Din ianuarie '93 sînt revizor și controlez diferite meciuri din divizia I-II. Îmi face plăcere că și acum am posibilitatea să controlez munca celorlalti arbitri care mai tîrziu, v-or deveni membri în lotul FIFA.

- De care meci îți amintesti mai des?

- În anul 1985 Csepel a jucat cu Újpesti Dózsa, și în ultimele minute am acordat o lovitură de pedeapsă echipei Csepel. Atunci am primit și rece, și cald, alți de la conducătorii cît și de la suporterii echipei Újpest. Acesta a fost cel de-al 4-a meci pe care l-am arbitrat. Chiar Szepesi György care a fost pe atunci președintele la MLSZ, a întrebat, cine mai este și acest Gheorghe Roxin?!... Atunci foarte mulți mi-au reținut și mi-au învățat numele. Am mai avut norocul ca, la sfîrșitul anilor '80, să fiu arbitru de tușă la meciul FC Brugge-Brøndby. A fost un joc nemaipomenit, de neuitat. N-a mai rămas decît un minut de joc. Suporterii stăteau cățărați pînă și pe garduri, iar poliția numai cu greu i-a putut ține în frîu, să nu se întîmple vreo tragedie... Multe meciuri de acest fel au fost în viața mea, cît am fost arbitru activ.

- Un arbitru poate să fie și suporter, să aibe o echipă favorită?

- Nu am avut timp de așa ceva. Întotdeauna am fost neutru, nepărtinitor. Într-un singur caz s-a întîmplat că n-am fost imparțial, cînd Debreținul a jucat contra MTK la Budapesta. Dacă atunci Debreținul n-ar fi cîștigat, s-ar fi retrogradat din NB I. Mai erau trei minute din meci, scorul fiind de 0-0 Mörkel Béla i-a pasat lui Steigerwald Zoli, care a alergat singur spre poarta lui Gáspár. Eu am alergat (să fiu aproape de eveniment) în spatele lui Steigerwald și i-am strigat „Rúgd be, Zoli! Rúgd be, Zoli!”. El a vrut să ridice mingea peste portar, dar a lovit-o tocmai în brațele lui. Portarul

a aruncat mingea lui Kékesi Rezső care, după un sprint lung, a pasat mingea în poarta echipei din Debrețin. În acest fel Debreținul s-a retrogradat din NB I.

- Care echipă ți-a fost mai simpatică?

- Mai mult mi-a plăcut Bp. Honvéd, jucătorii Tihi, mai tîrziu Bodonyi, Détári, Sallai.

- Ce aștepti de la naționala română și maghiară la campionatul mondial?

- Eu aș vrea ca echipele acestea să se califice, dar nu cred că se va întîmpla așa ceva... România are mai multe șanse, la fel și Italia...

- Ce părere ai, cum s-ar putea scoate fotbalul unguresc din impasul în care se află acum?

- În primul rînd ar trebui adunați copiii talentați de 6-7 ani și ei să fie antrenati în școli speciale de fotbal timp de mai mulți ani, școli în care să aibă săptămînal cîte 20-24 ore de antrenament. La început să li se formeze o condiție fizică bună, să li se întărească plămîinii și tot corpul abia apoi ar urma educația tehnică.

- Ne-am întîlnit deseori la meciuri, la Micherechi. Ce părere ai despre echipa aceea?

- E o echipă foarte bună, dar ar fi necesar să se ocupe mai mult și cu copiii de la școală, ca să aibă și rezerve. Cred că sînt mulți copilași talentați. Oricît ar fi ei de talentați n-au șanse prea mari dacă nimeni nu se ocupă cu ei.

Al VI-lea campionat de iarnă la Chitighaz

Acum în aceste săptămîni se desfășoară cel de al VI-lea campionat de iarnă de fotbal în sala sportivă din Chitighaz. Alți de popular e campionatul acesta, încît pe lîngă cele 7 echipe din comună mai participă două din Doboz, și cîte una din Bichișciaba, Aletea și Dombegyháza. Campionatul constă din 11 etape care se desfășoară în fiecare simbătă de la ora 13.00, începînd din noiembrie.

Petru Sălăjan (unul dintre organizatori) m-a informat că în afară de taxa de participare, organizatorii au mai primit 30.000 forinți și de la Asociația sportivă din Chitighaz. Membrii acestor echipe nu pot fi jucători ai echipelor din divizia națională, numai din județ.

- În fiecare simbătă, echipele

pele joacă cîte-un meci de două ori 20 de minute. Avem doi arbitri foarte buni, care conduc și jocuri din divizia I, din județul Bichiș. La sfîrșitul campionatului, primele trei echipe primesc medalii diplomă și niște cadouri (mingi, echipament etc.) în dependență de banii adunați.

Bărbații cărora le place fotbalul din localitățile vecine și din Chitighaz vin cu mare pasiune să joace sau numai să asiste. Deseori vin unii cu întreaga familie - și se simt bine aici. Și în cazul acesta sportul îi înfrățește pe participanți, oameni cu care altădată nu prea ne întîlnim.

- Cine sînt organizatorii competițiilor?

- Kocsis Ilona, Gheorghe Ardelean și eu, Petru Sălăjan.

Giula Termal-Ciorvaș 2-1 (1-0)

Se pare că băieții din Giulia au găsit tactica și capătul firului de joc. Și pentru a treia oară au cîștigat meciul contra Ciorvașului. Iată rezultatul:

Minutul 32: Pozsár a pasat lovitură liberă din partea dreaptă, pînă la Tóth, care de la 5 metri a lovit cu capul mingea în poartă (1-0).

Minutul 71: După o serie de ocazii ratate, Sárosi

a marcat al doilea gol pentru gazde (2-0).

Minutul 80: Vadas a scăpat de apărătorii giulani bombastic (2-1).

Fodor Sándor (antrenor, Giulia Termal): „Și pentru a treia oară am cîștigat împotriva Ciorvașului. În repriza a doua am fost mult mai buni ca oaspeții. Am meritat victoria mult așteptată.”

Pásztor József (antrenor, Ciorvaș, pe scurt): „Am jucat foarte rău”.

ROMÂNIA

TVR

2

ProTV Internațional este transmis pe satelitul HOT BIRD 3, situat la 13 grade Est, putând fi recepționat cu orice receptor digital local situat pe frecvența 12198,08 MHz. În România, acest program este transmis NECODAT între orele 00.00 – 10.00 (ora României).

ÎN LIMBA MATERNĂ

emisiune radiofonică în limba română

Luni, 4 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Ploaia de stele 9.10 Film. 11.00 Surprize, surprize... (R) 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Ciber-Fan 13.30 Pro Patria 14.30 Serial. Intre noi, frații 15.00 Cronica. Magazin social-politic în limba maghiară 16.30 Studioul electoral 16.40 Serial 17.05 Corect! 17.10 Seniorii cetății 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Serial. Șapte zile 21.45 Memoria exilului românesc 22.30 Jurnalul de noapte 22.50 Lumea dansului.

Marti, 5 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Agenda electorală 8.10 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 TVR Cluj 10.20 TVR Iași 11.00 Jurnal 11.10 TVR Timișoara 12.00 Ora G 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Ciber-Fan. Lumea PC-ului 13.30 Iartă-mă! 14.30 Serial. 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.30 Studioul electoral 16.40 Serial 17.00 Corect! 17.10 Pentru Dv. Doamnă! 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Alegeri prezidențiale 2000 20.45 In Flagrant 21.15 Serial. Marțorul tăcut 22.45 Jurnalul de noapte 23.05 Vă place opera?

Miercuri, 6 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Agenda electorală 8.10 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 Universul Credinței 10.30 TVR Iași 11.20 TVR Timișoara 12.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Poveste imorală 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Ciber-Fan 13.30 TVR Craiova 14.30 Serial 15.00 Panorama. Magazin în limba germană 16.30 Serial 17.05 Corect! 17.10 Impas în doi 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Alegeri prezidențiale 20.45 Serial. Justițiarul 21.45 Amprente 22.00 Jurnalul de noapte. 22.20 Film. Corespondent de război 23.00 Oaspeți ai săliilor noastre de concert.

Joi, 7 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Agenda electorală 8.10 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 TVR Cluj 10.20 TVR Iași 11.10 TVR Timișoara 12.00 Tezaur folcloric 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Drepturile omului 14.30 Serial 15.00 Convingeri 16.30 Serial 17.00 Corect! 17.10 Medicină pentru toți 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Alegeri prezidențiale 21.45 Reflecții rutiere 22.00 Jurnalul de noapte 22.20 Film. Întâlnire cu tata 23.55 Marele Jaz.

Vineri, 8 decembrie

6.00 Telematinal 8.00 Jurnal regional 8.40 Practic TV 9.30 TVR Cluj 10.20 TVR Iași 11.10 TVR Timișoara 12.10 Medicină pentru toți 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Ciber-Fan 13.30 Garantat 14.30 Serial 15.00 Trupa de șoc 16.00 Lumea și noi 16.30 Serial 17.00 Corect! 17.10 O vedetă... populară 18.00 Info-Mania 18.10 Știri 18.15 Serial. Pasiuni 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Ploaia de stele 21.15 Handbal feminin EURO 2000 România – Belarus 22.35 Jurnalul de noapte 22.55 Film. Moneda falsă.

Sâmbătă, 9 decembrie

6.00 O vedetă... populară 6.50 Oameni ca noi 7.20 Desene animate 8.10 Serial. Zorro 9.00 Totul la vedere 12.00 Casa mea 12.30 Auto Club 13.00 Jurnal 13.10 Arca Marinei 15.15 Serial 16.00 Ora G. 17.00 Teleenciclopedia 18.00 Festivalul Național al Cîntecului de dragoste 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Surprize, surprize... 21.30 Serial. Singe albastru 22.30 Jurnalul de noapte 22.40 Handbal feminin. România – Macedonia.

Duminică, 10 decembrie

6.00 Ceașul deșteptător 7.00 Jurnal 7.15 Universul Credinței 8.15 Desene animate 8.30 Kiki, Riki, Miki. Magazin pentru copii 9.00 Jurnal 10.15 Viața satului 11.00 Jurnal 12.00 Tezaur folcloric 13.00 Jurnalul de prinz 13.30 Național TV Bingo Liberty 16.00 Jurnal 16.30 Film Trupa de șoc 19.00 Jurnal 19.55 Sport 20.00 Film. Companie proastă 21.55 Studioul electoral.

Luni 4 decembrie

6.00 Serial (R). Familia Porter 6.35 Serial (R). Piatra magică 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.20 Trupa DP 2 (R) 9.55 Știri 10.05 Film (R). Iubirile unei femei 11.40 Osia Lumii (R) 12.15 Veni, Video, Vici! (R) 12.30 Desene animate 12.55 Știri 13.00 Serial. Femeia ispititoare 13.45 Top TVR 2 (R) 14.45 Serial. Jonathan Creek 15.35 Serial de călătorii 16.05 Expediție în necunoscut 16.35 Serial. Maisie Raine 17.35 Telegiurnal TVR 2 18.00 Cinci pentru națiune 19.45 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 20.10 Obșesia vitezei 20.55 Sport plus 21.40 Știri 21.45 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Lewie și Alice 23.30 TVM Mesager.

Marti 5 decembrie

6.00 Serial (R). Familia Porter 6.35 Serial (R). Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.25 Veni, Video, Vici! (R) 8.35 Paralele inegale (R) 10.05 Știri 10.10 Obșesia vitezei (R) 11.00 Sport plus (R) 11.45 În numele sportului (R) 12.15 Veni, Video, Vici! 12.30 Desene animate (R) 12.55 Știri 13.00 Serial. Femeia ispititoare 13.50 Arhitectură și geografie sacră 14.45 Serial. Mike Hammer 15.40 Tradiții (R) 16.10 Călătorind prin țară 16.40 Serial. Familia și Legea 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Cinci pentru națiune 19.45 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 20.10 Pragul de sus 21.35 Știri 21.40 Știri bancare și bursiere 21.45 Film. Pruncu!, petrolul și ardelenii 23.35 TVM Mesager.

Miercuri 6 decembrie

6.00 Tip-top, Mini-top (R) 6.35 Serial (R). Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.35 Pragul de sus! (R) 10.00 Știri 10.05 Film (R). Pruncu!, petrolul și ardelenii 12.00 Cronici votive (R) 12.30 Desene animate 12.55 Știri 13.00 Serial. Femeia ispititoare 13.45 Arhitectură și geografie sacră 14.45 Serial. Să mori din dragoste 15.40 Serial de călătorii 16.10 Mit și istorie 16.40 Serial. Familia și Legea 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Cinci pentru națiune 19.45 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 20.10 Pe muchie de cuțit 21.35 Știri 21.40 Știri bancare și bursiere 21.45 Film. Experimentul Philadelphia 2 23.20 TVM Mesager.

Joi 7 decembrie

6.00 Călătoriile lui Ics (R) 6.35 Serial (R). Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.20 Pe muchie de cuțit (R) 9.45 Știri 9.50 Teatrul liric (R). „Oedip” de George Enescu 12.35 Desene animate 13.00 Știri 13.05 Serial. Femeia ispititoare 13.50 Arhitectură și geografie sacră 14.50 Serial. Germaine și Benjamin 15.40 Atlas (R) 16.10 Documentar 16.40 Serial. Familia și Legea 17.30 Telegiurnal TVR 2 18.00 Cinci pentru națiune 19.45 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 20.15 Polo. Steaua-Rapid 21.15 Documentar 21.40 Știri 21.45 Știri bancare și bursiere 21.50 Cinematograful de artă 23.40 TVM Mesager.

Vineri 8 decembrie

6.00 Arta apărării (R) 6.35 Serial (R). Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate 7.35 Toți, împreună 8.20 Lumea de mine (R) 9.50 Cinematograful de artă (R) 11.45 Televiziunea, dragostea mea (R) 12.45 Serial. Femeia ispititoare 13.30 Știri 13.35 Desene animate 14.00 Arca lui Noe 14.30 Spectacolul lumii (R) 15.00 EURO 2000 17.30 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 19.55 EURO 2000 21.30 Veni, Video, Vici! (R) 21.45 Știri 21.50 Știri bancare și bursiere 21.55 Film. Vecinul 23.25 TVM Mesager.

Sâmbătă 9 decembrie

6.00 Arca lui Noe (R) 6.35 Serial. Sabrina, vrăjitoare la 17 ani 7.05 Desene animate (R) 7.35 Toți, împreună 8.20 Osia lumii 8.55 Film. Povetea unui cățel 10.30 Desene animate 11.00 Serial. Piatra magică 11.30 Trupa DP 2 13.00 On line 13.30 Știri 13.35 Atlas 14.05 Documentar 14.30 Top TVR 2 15.30 Serial. Parohia Dibley 15.55 EURO 2000 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.45 EURO 2000 19.30 NBA Action 19.55 EURO 2000 21.30 Știri 21.35 Serial. Jonathan Creek 22.25 Documentar 23.15 TVM Mesager.

Duminică 10 decembrie

6.00 On line (R) 6.30 Serial (R). Piatra magică 7.00 Desene animate (R) 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.00 Călătoriile lui Ics 10.30 Desene animate 11.00 Serial. Piatra magică 11.30 Tip-Top, Mini-Top 12.05 Documentar 13.00 Arta apărării 13.30 Știri 13.35 În numele sportului 14.10 Documentar 15.05 Serial. Star Trek 15.55 EURO 2000 17.30 Telegiurnal TVR 2 17.45 EURO 2000 19.30 Spectacolul lumii 20.00 EURO 2000 21.30 NBA 23.30 Știri 23.35 TVM Mesager.

Luni, 4 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Fotbal Divizia A – Rezumat 3.00 Știrile ProTV – Știrile despre viață pur și simplu 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Marti, 5 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profesiunea mea, Cultura 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Apropo.ro 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Miercuri, 6 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Profeții despre trecut 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Joi, 7 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Acasă cu Ruxandra Sărau 1.15 Acasă la bunica 1.30 Viața bate filmul 2.15 Acasă la români 2.30 Profashion 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Vineri, 8 decembrie

21.00 Știrile ProTV 22.00 Chestiunea zilei pe scurt 22.10 Chestiunea zilei 23.50 Revista presei cu Neculai Constantin Munteanu 24.00 Știrile ProTV 0.10 Profit 0.15 P@oezia 0.20 Reforma la români 0.50 Urmărire generală 1.15 Acasă la bunica 1.30 Acasă la români 2.30 la-mă acasă 3.00 Știrile ProTV 3.30 Știrile de Acasă 4.00 Bună dimineața, ProTV e al tău!

Sâmbătă, 9 decembrie

21.00 Știrile ProTV 21.30 Fotbal 23.00 Acasă la români 0.30 Retrospectivă – Chestiunea Zilei 1.00 Profashion 1.30 la-mă Acasă 2.00 Acasă cu Ruxandra Sărau 3.00 Echipa mobilă 3.30 Steaua la norocoasă 5.30 Retrospectivă P@oezia 6.00 Profesiunea mea, Cultura.

Duminică, 10 decembrie

21.00 Știrile ProTV 21.30 Concert extraordinar al Colegiului Pro 22.30 Procesul Etapei 24.00 Echipa mobilă 0.30 Vacanța Mare 1.30 Acasă la români 2.30 Doctorul casei 3.00 Superabracadabra 4.30 Apropo.ro 5.00 Echipa mobilă 5.30 Promotor 6.00 Profeții despre trecut.

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

http://www.rve.net

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sâmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

4 DECEMBRIE, LUNI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00 Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Încheiere.

5 DECEMBRIE, MARTI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 10.30 Buletin informativ, date meteo 10.45 Engleza pe înțelesul tuturor – curs de limbă engleză 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

6 DECEMBRIE, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje cu copii care îl așteaptă pe Moș Nicolae 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avangarda „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

7 DECEMBRIE, JOI (redactor: Anamaria Brad)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 „Cuvinte potrivite” – emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Nota săptămânii de Edda Ilyés 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

8 DECEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.50 Revista presei „Foia românească” 11.52 Avangarda „Ecranul nostru” 11.55 Ce e nou la liceul Bălcescu din Giula? – relatează Andreea Gurdău 11.00 „De la pașape la opșpe – licenții” 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Actualități la români din Banatul Sărbesc – relatează Cornel Măla din Virșeș 11.50 Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

9 DECEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Iulia Kaupert)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.50 Recomandări culturale 15.00 Party Time – magazin de muzică ușoară 15.30 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58 Încheiere.

10 DECEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Iulia Kaupert)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30 Retrospectivă săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30 Emisiune religioasă baptistă 15.55 Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești. Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale. Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

6 decembrie 2000 (m1 ora 13.25)

Reluare: 9 decembrie 2000 (m2 ora 10.40)

Conținutul prevăzut al programului în limba română din săptămîna viitoare:

În ziua de Sîntul Nicolae și magazinul „Ecranul nostru” va aduce un modest cadou celor mici, printr-un montaj pregătit cu copiii de la Odaca-Pustă. În afară de aceasta cei interesați vor putea urmări o relatare despre ședința din noiembrie a Prezidiului Autoguvernarilor pe Țara a Românilor din Ungaria, unde s-a discutat și despre publicația din viitor a reprezentanței românești, învîlulă și pe mai departe într-o taină inexplicabilă. Cei care se vor așeza în fața televizorului vor mai afla și despre serala literară din Giula, în cadrul căreia s-a prezentat revista „Familia” din Oradea și arhivul plastic bihorean Aurel Roșu.

Realizator: Tiberiu Boca

Castelul Bran

Branul este leagănul turismului rural românesc. Situat la 30 km de Brașov, între Munții Bucegi și Piatra Craiului, Castelul Bran este un important monument național și punct de reper al turismului din România, atât datorită frumuseții lui, a peisajului, cât și a legendei lui Dracula, al cărui spirit bîntuie încă aceste locuri străvechi.

Prima atestare documentară a Castelului Bran o reprezintă actul emis la 19 noiembrie 1377 de Ludovic I d'Anjou prin care brașovenii primeau privilegiul de a construi Cetatea „cu munca și cheltuiala lor proprie” În schimb, regele confirmă subordonarea a 13 localități față de Cetate. Conducerea Cetății Bran era încredințată unui castelan, care avea și atribuții jurisdicționale, iar garnizoana permanentă era compusă din arcași. Între anii 1419–1424, Cetatea revine în posesia lui Sigismund.

La sfîrșitul secolului al XV-lea, Cetatea Bran este subordonată autorității comitetului secuilor, răs-

punzător de apărarea sud-estului Transilvaniei, iar din timpul lui Iancu de Hunedoara trece sub conducerea voievodatului Transilvaniei. De-a lungul vremii, Cetatea Bran și-a îndeplinit cu prisosință ro-

Castelul Bran a fost restaurat sub conducerea arhitectului Curtii Regale Carol Liman, care îl transformă într-o frumoasă reședință de vară, înconjurată de parc, cu alei de promenadă, lac, fîntini,

lul de apărător împotriva invaziilor turcești.

La 1 decembrie 1920, Consiliul orășenesc al orașului Brașov donează Castelul Bran Reginei Maria a României Mari, ca semn de recunoștință față de contribuția sa la înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Între anii 1920–1927,

terase de popas, construite și Casa de ceai. În anul 1938, Regina Maria lasă prin testament Castelul Bran, cu întreg domeniul, fiicei sale Principesa Ileana, care-l stăpînește pînă în 1948.

După expulzarea din țară a familiei regale, în anul 1948, Castelul Bran a intrat în proprietatea statului român, rămînînd o perioadă abandonat și devastat. Din 1956, parțial amenajat, Castelul a fost deschis ca muzeu de istorie și artă feudală. Fiind într-o stare avansată de degradare, în anul 1987, Castelul intră în restaurare, lucrare terminată în linii mari în 1993. Definitivarea organizării muzeistice se va face după noi criterii, rezultat al cercetărilor din ultimii ani.

Adevăratul Dracula

Destinul n-a fost blînd cu el, așa cum el însuși n-avut răgaz să înțeleagă rostul blîndeții.

Vlad Tepeș a fost ucis într-o zi aspră de iarnă a anului 1476, de mîna unui îns fără contur pe ecranul istoriei, de Laiotă Basarab, trimis de Pađișah cu firman de domnie, ca să-l piardă pe temutul Dracula. Cîțiva credincioși i-au dus trupul fără cap în mănăstirea Snagovului pe care-o îndrăgise voievodul. Capul i-a rămas undeva în cîmpie, pe acel gorgan unde a fost răpus miselește, pe la spate, de oamenii lui Laiotă. Însuși Ștefan cel Mare povestește despre ultima clipă din viața lui Dracula, pe care, părăsit de boierii săi, „numaidecît necredinciosul (Laiotă) Basaraba se întorse și îl găsi singur și-l omorî”.

Cronicile îl descriu pe Vlad Tepeș în următorul fel: „Nu prea înalt de statură, dar foarte vînjos și puternic, cu nasul mare și acvilin, nările umflate, fața subțire și puțin roșietică, în care genele foarte lungi înconjurau ochii verzi și larg deschiși, iar sprîncelele negre și stufoase îi arătau amenințatori, fața și bărbia îi erau rase, cu excepția mustății, tîmplele umflate îi sporeau volumul capului, un gît ca de taur lega ceafa înaltă de umeri lați, pe care cădeau plete negre și cîrlionțate”.

Drumul către ființa lui Vlad Tepeș e mult îngreunat de legenda stupidă pe care a creat-o Occidentul iubitor de senzație, încît Europa îl alături tiranilor din vechea Romă: Nero și Caligula. Apoi, în mai puțin de trei decenii de la moarte, vreo 13 cărți au deformat, una după alta imaginea lui Vlad Tepeș, astfel încît el însuși a dispărut din acestea, lăsînd loc unui chip: Dracula! În secolul al XIX-lea, scriitorul irlandez Bram Stöcker a desfigurat definitiv realitatea, cu romanul său Dracula, croind cel mai singeros vampir din cîți a cunoscut pămîntul. Prin cinematografele din Occident se pot vedea și astăzi, filme de groază, după romanul încăpățînat și rezistent al lui Bram Stöcker. Dracula, o nefericită mutilare a adevărului!

Istoriografia română a făcut eforturi fantastice, spre a restitui adevărul despre personalitatea lui Vlad Tepeș. Din această merituosă trudă a rezultat o domnie românească de un eroism tragic, nu înainte de a fi încununată de lauri izbînzii antiotomane. Fiu al voievodului cruciat Vlad Dracul și nepot al lui Mircea cel Bătrîn, Vlad Tepeș a domnit în trei rînduri,

în vremea celor mai istovitoare eforturi pentru stăvilirea puhoiului otoman. Aflăte la linia de forță a acestei înțeleștări, țările române de la Carpați și Dunăre simt din plin rigurile fără preget, urmate de pustiu și izbelește. Triste înfrîngerii ale creștinilor: Nicopole, Varna, Cîmpia Mierlei bațjocoreau parcă eforturile cruciate din ce în ce mai grele în măsura în care trufia Semilunei creștea deasupra lumii. Iancu de Hunedoara și eroul albănez Skanderbeg stăvilesc o clipă revărsarea spre Apus a puhoiului, dar nu pot opri căderea milenarului Bizanț, la 1453, cînd cel din urmă împărat roman, Constantinos al XII-lea, moare sub ruinele Constantinopolului. Mohamed părea a fi într-adevăr – cum singur își spunea! – stăpînul lumii.

...Și un român încearcă atunci să restabilească echilibrul politic la Dunăre: Vlad Tepeș. A doua sa domnie și-o începe în 1456, cu întărirea puterii în țară, gîndind la rostul politic al păcii dinlăuntru. Acum i s-a iscat voievodului faima de om crud, prin violența cu care a stîrpit răul din Valahia: Ileana, dezordinea, și, mai ales, trădarea. „Și așa de mult ura răul din țara sa – glăsuiește cronică slavă – că dacă săvîrșea cineva vreo hoție sau tîlhănie sau vreo minciună sau nedreptate, acela nu era chip să rămînă viu, fie că era boier mare sau preot ori călugăr”. Ascuțitul țepii l-au simțit mai întîi cei 50 de boieri trădători, vinovați pentru dezbinarea politică a țării, pentru „tăierea” tatălui său Vlad Dracul, pentru îngroparea de viu a fratelui său Mihail.

Și dacă totuși Vlad Tepeș a căzut, dacă între 1463 și 1475 a trebuit să îndure 12 ani de captivitate în cetatea Budei la regele Ungariei, Matei Corvinul, acest lucru își are tragica explicație în atmosfera de intrigă și nesinceritate ce domnea în rîndul suveranilor creștini, în vremuri cînd s-ar fi cerut armonie, solidaritate și înțelegere pentru cel aflat în prima linie a luptei.

...Vlad Tepeș, un chip pe care-l recîștigăm spulberînd legenda.